

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Io. Francisci Leonis Eporediensis I. V. D. Episcopi Thelesini Thesaurus Fori Ecclesiastici

Leoni, Giovanni Francesco

Coloniae Agrippinae, 1682

De Emphyteusi Ecclesiastica. Cap. i.

urn:nbn:de:hbz:466:1-10316

56 Et Papa est supra jus humanum, quod etiam declarare, immutare, ac illi derogare potest, *clement. ne Romani, in princip. de elect. & Innocent. in cap. 2. in fin. de bigam.*

57 Episcopi † ab omnibus irregularitatibus ex delicto occulto provenientius, excepta ea, quæ oritur ex homicidio voluntario, & exceptis aliis deductis ad forum contentiosum, possunt dispensare, concil. Trident. cap. 6. de reform. § 24.

Et de jure communi, ante concil. Tridentin. pluribus aliis casibus, Episcopi dispensare non possunt, de quibus per gloss. 1. in cap. miror. 50. distinct.

In quibus autem possit, vel non possit Episcopus dispensare, tradit Gregor. Sayr. in Thef. cas. cense. cap. 7. eod. lib. 7. & dispensatio ab irregularitate, auctoritate ordinaria hoc modo fieri debet.

58 † Auctoritate. N. in hac parte tibi concessa, & mihi commissa.

Ego dispenso tecum super irregularitate, vel irregularitatibus, quam, vel quas contraxisti, vel (si res esset dubia) si contraxisti, ex tali casu (quam confessarius

exprimere debet,) & restituo te ad legitimos actus. In nomine Patris, & Filii, & Spiritus sancti. Amen.

Eidem Trinitati laus sit sempiterna, & Domino Nostro Iesu Christo salutis nostræ auctori gloria, cujus gratia, ac benignitate, Beatissimæque ejus Genetricis auxilio ab operis hujus initio, usque in finem adjutus, & illuminatus me reduxi.

Aternus honor sit Quadraginta Laureatis Martyribus, in quorum laudem hæc quadraginta rerum capita (quod numerus, qui honori semper fuit habitus, eidem numero responderet) illorum favore, ac patrociniò, quod apud Deum assidue imploro, favente numine, tandem compilata, & absoluta fuere.

Quæ tamen omnia cuique fideli melius sentienti, ac præcipue censure, & correctioni Sacrosanctæ Romanæ, & Universalis Ecclesiæ, in omnibus, & per omnia supposita, ac subiecta esse volo: in cuius gremio, ac unione, dum vivam, permanere, ac pro ea, si opus esset, sanguinem ipsum fundere constituo, ac testor; cujus auctoritati, atque iudicio inconcusso, animo semper adhæreo, eique me ipsum toto corde committo Laus iterata Deo.

PARS QUARTA.

DE EMPHITEVSI ECCLESIASTICA.

Cap. I.

SUMMARIUM.

1 Transactio cum emphyteuta ecclesiastica, quam ipse possidet, non va-

detur alienatio: potest fieri de bonis ecclesiæ nondum incorporatis, ibidem.

AAAA 3

Secus

- 2 *Secus sine consensu Apostolico de unitis.*
- 3 *Declarat, remissivè.*
- 4 *Actionem qui habet ad rem, ipsam rem habere videtur.*
Dominium ecclesia acquirit sine rei traditione, ibidem.
Rector ecclesia non potest renunciare dominio Ecclesia, ibidem
- 5 *Nec de bonis ecclesia disponere, nec transigere.*
- 6 *Non est ecclesia rerum dominus, sed tantum administrator.*
- 7 *Principes seculares nunquam possunt tollere jus devolutionis in ecclesiam.*
Nullam habent jurisdictionem in bonis ecclesia, ibidem.
- 8 *Emphiteusis est juris gentium contractus.*
Non possunt auferre, quae sunt juris gentium, nec contra illud aliquid statuere, ibidem.
- 9 *Limita.*
Ius subditi sui quæstum, quando Princeps tollere possit, ibidem.
- 10 *Quoad clericos, & res Ecclesia, habentur Principes, tanquam privata persona.*
- 11 *Suis interim privantur bonis, dum affectant ecclesiastica.*
Politici novatores in quæ discrimina suos adducant Principes, ibidem.
- 12 *Alienatio bonorum ecclesia cum auctoritate Pontificis est permessa.*
- 13 *Mobilia ad successores Praelatos spectantia occupantes, suspensionis pœnam incurrunt.*
Ampliatur etiam in factis ibidem.
- 14 *Emphiteusis ecclesiastica, quando transeat ad fœminam.*
- 15 *Quando secus.*
- 16 *Clausula per se, & heredibus, importat emphiteusim hereditariam.*
Ideum, quod num. 15.
- 17 *Emphiteusis ecclesiastica ad ecclesiam devolvitur sola fœmina superstite, quæ fuerit*
- 18 *Semel exclusa.*
- 19 *Clausula per se, & heredibus quibusunque, & quibus dederit, quidquid operatur in emphiteusi.*
- 20 *Emphiteusi sine culpa emphiteuta, peti potest, ut renovetur.*
- 21 *Secus si sit emphiteusis ecclesiastica.*
- 22 *Emphiteusis ecclesiastica si sit renovanda, quid considerandum.*
- 23 *Emphiteusis ecclesiastica quomodo cum melioramentis ad ecclesiam revertatur.*
- 24 *Verbum liberè in contractu emphiteutico, quid efficiat.*
- 25 *Emphiteuta, quando nec melioramenta, nec jus possessionis possit prætere.*
- 26 *Successores factum primi emphiteuta uqueunt impugnare.*
- 27 *Melioramentorum exceptio, etiam adversus rei iudicata exceptionem admittitur. Declarat, ibidem.*
- 28 *Limita.*
Melioramenta, quando in emphiteusi solvuntur, ibidem.
- 29 *Contractus à conventionem partium legem accipiunt.*
Limitatio eadem, quæ, num. 28.
- 30 *Melioramenta non possunt deduci contra decretum Papæ.*
- 31 *Limitatio eadem quæ, num. 28.*
- 32 *Caducitas incurritur ob rei emphiteuticæ deteriorationem.*
Declarat, ibidem.

- Emphiteuta non potest incidere arbores fructiferas, ibidem.
- 33 Emphiteutas ut possit expelli, tria copulativè requiruntur.
- 34 Deterioratio, quanta sit arbitrio iudicis indicanda.
- 35 Caducitas incurritur ob rei emphiteutica alienationem; irrequisto domino.
- 36 Declara.
- 37 Locationes ad modicum tempus, quando emphiteusis solemniter requirantur.
- 38 Pacta etiam contra jus laicale, emphiteusi apposta, sunt servanda.
- 39 Pactum ne emphiteusis ecclesiastica incidat in commissum, de jure veteri valet.
- 40 Alienatio bonorum ecclesiasticorum est de Papa reservatis.
- 41 Emphiteuta, quando possint irrequisto domino, bona laicalia emphiteutica alienare.
- 42 Pacta contra jus laicale emphiteusi apposta sunt servanda, modo non sint contra substantiam contractus.
- 43 Laicus est dominus rerum suarum.
- 44 Rector non est reddituum bonorum Ecclesiasticorum dominus.
- 45 Emphiteusis est quadam alienationis species.
- 46 Livellum, locatio perpetua, emphiteusis, & similia sunt synonyma.
- 47 Pactum ne emphiteusis ecclesiastica incidat in commissum, hodie non valet.
- 48 Rector in casibus permissis potest transigere de bonis ecclesia.
- 49 In emphiteusi ecclesiastica non sunt servanda pacta apposta contra jus laicale.
- 50 Non solvens ecclesia per biennium, etiam non interpellatus expelli potest.
- Dies pro homine interpellat, ibidem.
- Idem si vendat, irrequisito domino, ecclesiasticam emphiteusim, ibidem.
- 51 Iuramenta contra sanctiones ecclesiasticas non sunt servanda.
- 52 Papa omnium bonorum Dominus.
- 53 Declara, num. 49.
- Apposta in alienatione rei ecclesiasticae an, & quando censeatur à Pontifice approbat, ibidem.
- 54 Papam certam scientiam habuisse, quomodo presumatur.
- 55 Clausula ex certa scientia in litteris Apostolicis quid operetur.
- 56 Papa, confirmando actum, perinde roborat, ac si à principio fuisset ab eo factus.
- 57 Quando censeantur à Pontifice non approbata apposta in alienatione rei ecclesiasticae.
- 58 Papa non presumitur confirmare juri repugnantis.
- 59 Pactum, ne emphiteusis ecclesiastica incidat in commissum, hodie non valet, etiam si à Pontifice legeretur commissum.
- 60 Clausula, si in evidentem, quando in litteris Apostolicis apponatur.
- Littera apostolica super alienatione bonorum Ecclesia, quando subrepsit iudicanda, ibidem.
- 61 Iurisdictione delegata non attenditur, sed uti extraordinaria, restringenda.
- 62 Delegatus formam suae delegationis diligenter servare debet.
- 63 Actus à principio omnino nullus, semper nullus.

- 63 Alienatio facta contra formam extravagantis ambitiosè, est nulla, ibidem.
- 64 Clausula: suppletes omnes defectus in litteris apostolicis, quid suppleat. Defectus substantiales suppleri non solent, ibidem.
- 65 Consensus rectoris in alienatione bonorum Ecclesie, quando nihil valeat. Confirmatio actus facta à Papa quid efficiat, ibidem.
- 66 Solemnitas, & forma substantialis sunt juris publici.
- 67 Alienatio presumitur facta in fraudem, si fiat in consanguineos.
- 68 Alienationes, antequàm fiant, debent procedere tres tractatus, cum quibus fieri debent.
- 69 Alienatio si fiat sine Apostolica auctoritate, est nulla.
- 70 Etiam si sit juramento vallata.
- 71 Verbum omninò quid declaret.
- 72 Alienatio bonorum ecclesie potest à rectore alienante revocari, etiam juramento interveniente firmata.
- 73 Alienatio bonorum ecclesie fieri potest auctoritate ordinaria de prædijs, parvi momenti.
- 74 Prædia, quæ possint dici parvi momenti.
- 75 Alienatio bonorum ecclesie, nunquam fieri debet, nisi in evidentem ecclesie utilitatem.
- 76 Clausula, & tunc in evidentem ecclesie utilitatem quid operetur.
- 77 Emphiteusis quotuplex sit.
- 78 Emphiteusis non datur, nisi interveniente scriptura.
- 79 Emphiteusis, quot modis concedatur.
- 80 Emphiteusis, quo casu censenda sit laicalis.
- 81 Idem, quod num. 79.
- 82 Paterfamilias accipiens rem suam in emphiteusim ab ecclesia sibi præjudicat.
- 83 Bona laicalia ecclesie data, & à donante in emphiteusim accepta, publicari non possunt.
- 84 Idem, quod num. 79.
- 85 Quando conceditur ad tertiam generationem, qua fieri debeat computatio.
- 86 Idem, quod num. 79.
- 87 Emphiteuta in laicali emphiteusi debet solvere onera pro sua portione.
- 88 Emphiteuta in ecclesiastica emphiteusi non debet solvere onera pro sua portione.
- 89 Idem, quod num. 87.
- 90 Quare emphiteuta in ecclesiastica emphiteusi non debet solvere onera pro sua portione. Statuta laicorum non includunt bona ecclesie emphiteutica penes laicos existentia, ibidem.
- 91 Consuetudo unius provincie non extenditur ad alias.
- 92 Idem, quod num. 90: Quare consuetudo unius provincie non extenditur ad alias, ibidem.
- 93 Declarat.
- 94 Fraudem sacra canones execrantur.
- 95 Bona ecclesie donata præsumuntur libera.
- 96 Immunitas prædij competit & meliori menti.
- 97 Accessorium sequitur naturam sui principalis.
- 98 Quinquagesima quando, & cui ab emphiteuta solvenda.
- 99 Emphiteusis quare concedatur.

- 100 Melioramenta diverso jure non censentur, & quare.
- 101 Privilegium ecclesiis unius civitatis concessum ad construendas ecclesias ostenditur.
- 102 Sixtus V. quos Urbis incolae varijs privilegijis nunciaverit.
- 103 Ecclesia interest, ut ejus bona emphiteutica augeantur.
- 104 Emphiteusis ecclesiastica gaudet immunitate à collectis.
- 105 Et quare.
Immunitas est realis in bonis ecclesie, ibidem.
- 106 Immunitas transit ad emphiteutam ecclesie.
- 107 Secus in emphiteusi laicali.
- 108 Idem, quod num. 105. & 106.
- 109 Statuta laicorum non possunt super ecclesia bonis disponere.
- 110 Statuta laicorum clericos nunquam ligant, nec ecclesias, etiam si sint aqua, & honesta.
- 111 Bartoli sententia, quod statuta honesta, & aqua possint ligare clericos, non recipitur.
- 112 Quare statuta laicorum, etiam si sint aqua, & honesta, non ligant clericos.
- 113 Principes seculares non debent indirectè contra ecclesiasticam libertatem quid attentare.
- 114 Principes seculares aliquid indirectè attentantes contra ecclesiasticam libertatem incidunt in Bullam Cæne Domini.
- 115 Iudex ecclesiasticus laici judicis negligentiam supplere potest, non contra.
- 116 Declara,
- 117 Misti fori non est prohibitio sationis oriza.
- 118 Clerici, ut in rebus aquis obediant, quod magistratus adeundi, & qui superiores.
- 119 Præsules Ecclesie sunt quibusvis laicis magistratibus majores.
- 120 Oriza satio vicinis populis noxia.
- 121 Homini gratia omnia sunt constituta.
- 122 Homo est dignissima creaturarum.
Eum Deus ad imaginem suam fundavit. ibidem.
- 123 Homini omnia subjiciuntur.
Homo est omnium rerum forma, ibidem.
- 124 Homini vita est inestimabilis.
- 125 Publica utilitas privata est preferenda.
- 126 Aer gravis cœtum inficit.
Mortem homini appropinquat, ibidem.
- 127 Sordes sunt extra urbem efferenda.
- 128 Pestifera loca ad habitandum eligentes non sunt à peccato immunes.
Aer impurus ubi est, ibi, & morbofi cives, & pauci, ibidem.
- 129 Regia dignitas, & ignominia in quibus consistant.
- 130 In privilegio, quando etiam non privilegiati includantur.
- 131 Pœnam statuentes laico pro facto clerici in Bullam Cæne Domini incidunt.
Clerici Principis edicto nunquam ligantur, ibidem.
- 132 Declara.
- 133 Clerici, quamvis legi seculari non subjiciantur, subjecti tamen sunt legi naturali.
- 134 Laici carent jurisdictione leges condendi, & edicendi contra clericos.

135 Matrimonia non possunt à laicis prohiberi, ne contrahantur cum personis certi loci.

136 Matrimonialis materia est de iure poli.

Fœmina non amittit lucrum, etiam si contra statum forense nupserit, ibidem.

137 Libertatem ecclesie violentibus divina cœlitus ira resistit.

138 Nisephorii Phoca lex Ecclesia libertati repugnans, fuit abrogata.

139 Aistulphi Longobardorum Regis sacri legi miserandus interitus.

140 Federici secundi Imperatoris semen divino iudicio extinctum.

VERA, communis, & vulgata est conclusio, quod bona ecclesiastica citra Papæ consensum alienari non possint, ex pluribus supra allegatis. Sed dubitatur, an de bonis legitis sine beneplacito ipsius Papæ & solemnitatibus à iure requisitis cum emphiteuta, seu feudatario, ut emphiteuta in illorum possessione remaneat, liberè transigi possit. Et videtur, quod sic, si emphiteuta, vel feudatarius est in possessione, † quia tunc transactio non videtur alienatio, ut tenet *Jaf. in l. iusurandum, quod ex conventionibus, §. populus, numer. 4. ff. de iure iur. & gloss. in l. nulli, ff. de transact.* quæ conclusio procedit, dumtaxat in bonis ecclesiæ donatis, vel legato, vel testamento, seu aliàs relictis, quæ nondum fuerint ecclesiæ incorporata, *Rot. conf. 184. numer. 1. & 2. Rol. conf. 15. numer. 42. volum. 1. Ceph. conf. 375. numer. 30. & 31. rol. 3. & ita distinguit Jaf. post alios quamplures per ipsum pro communi opinione citatos, in l. legatum, nu. 15. 16. & seq. ff. deleg. 1. idem declarat, & distinguit, Bald. conf. 16. Tiraq. de retract. consang. aut equipol. §. 1. gloss. 14. numer. 14. Natta. conf. 44. ubi asserit, quod doctores, qui pro contraria opinione allegantur, loquuntur † de transactionibus, quæ fiunt cum fratribus mendicantibus, cum quibus id est speciale, vel cum ecclesiarum*

rectoribus super bonis nondum ecclesiæ unitis, & incorporatis, non autem super bonis, quorum directum dominium est penes ecclesiam, cui sunt incorporata, super quibus sine consensu Papæ transigi non licet, nisi ecclesia remaneat, aut inducatur in possessionem, ut per gloss. in d. l. nulli, & ibi Bart. numer. 2. de transact. idem Bart. in dict. l. 1. numer. 3. C. si advers. transact. cum quo transit. Jaf. limitando prius per ipsum dicta in eadem l. iusurandum, quod ex conventionibus, §. pupillus, nu. 4. in fine, ff. de iure iur. Natta eodem conf. 44. numer. 3. 12. & 13. & Borgnin. post plures alios decis. 45. alias 16. in additione, nu. 44. par. 1.

Nec super decimis valet transactio de decimis facta cum Pralato, seu ecclesiæ rectore, non ligat successorem, per text. in capitulo veniens, ubi etiam gloss. in verb. confirmata, & Abbas de transactio. & Caputaq. in decis. 165. par. 1.

Quæ tanten opinio, quoad bona nondum ecclesiæ unita, nec incorporata, non caret difficultate, ex pluribus contra pro communi opinione per Alexand. citatis in dict. lege legatum, numer. 2. & 3. ff. de leg. 1. cuius opinionem puto veriore, præcipuè, uti corroboratam à sacro concilio Tridentino, ut in

capit. 11. de reformat. sess. 22. ibi bona, census & jura, qui enim habet actionem ad rem, ipsam rem habere videtur, l. qui actionem. ff. de regul. jur. & Tiraquell. in tractat. de retract. convent. §. 1. gloss. 1. numer. 48.

4 Idèd † dominium bonorum ecclesiæ, testamento, legato, aut donatione, seu venditione relictorum, & concessorum acquiritur, & transfertur sine traditione, Bart. in l. fin. num. 18. & ibi Bald. numer. 3. Jaf. num. 4. & 5. Paul. de Castr. num. 4. C. Sacrosan. Eccl. & Alexand. in l. 1. §. per Procuratorem, nu. 12. ff. de acquirend. possess. Idèd rector ecclesiæ propria auctoritate huic dominio ecclesiæ acquisito minimè renuciare potest, Alexand. dict. n. 2. & 3. & hanc esse communem opinionem testatur Apostill. ad Roman. cons. 384 quem sequitur Cardinalis Tuschus pract. conclus. 6273. nu. 60.

5 Unde ex his inferitur, † quòd legibus civilibus prohiberi minimè potest, ut bona ecclesiastica in emphiteusim laicis concessa, quavis occasione, vel causa ad ecclesias, vel ecclesiasticas personas devolvantur, quia † si rector ecclesiæ dispondere non potest de bonis ecclesiasticis, nec de illis quidem transigere, sive consensu Pontificis, ut per Nat. Borg. & alios supra citatos ex eo nempè, quia is non probetur verus bonorum Ecclesiasticorum dominus, cum in illis habeat tantum gubernium, & administrationem, c. expedit, c. videntes, c. precipimus, 12. quest. 1. cap. quisquis Episcopus, eodem 12. quest. 2. Ancharan. cons. 1. 16. secundum ordinem, num. 3. Innoc. in cap. cum super, numer. 3. & 4. de cau. poss. & propr. Abb. in repet. cap. cum esset numer. 23. de testam. Dec. in cap. constitutus, 9

num. 25 & 26. de rescript. Navar. in tractat. de redd. cul. monit. 40. numer. 1. & Card. Tusc. pract. conclus. tom. 1. concl. 111. nu. 20 & 3. † Multò minus, Principes seculares dominium directum ecclesiæ, & jus devolutionis, quod pluribus de causis ecclesiis competit, suis legibus, decretis aut statutis restringere possunt, cum in eisdem bonis ecclesiasticis nullam omninò jurisdictionem habeant, nec guberniura, neque administrationem, ut pluribus supra probatur. Et hæc conclusio fuit expressè firmata à sacr. concil. Trident. in 20. c. 11. de refor. sess. 22. & eorua, & infra extra de decim. ubi etiam Abb. num. 2.

8 Præterea, † si principi seculari liceret statuere, ne ecclesia possit prætere prælationem, devolutionem, aut consolidationem decreti dominij, etiam ex defectu lineæ investitorum, neque ex quacunque alia causa, sequeretur, quòd Princeps posset tollere contractus, conventiones, & pacta, quæ sunt de jure gentium, inter quæ est contractus juris gentium annuatus, Staphil: Forcat. Hecyon. jur. dialog. 74. numer. 2. Id enim est absurdum, nam Deus legis Civilis tantum ministerium in laicos exercendum subjecit Principibus, non autem illis subjecit jus gentium, ut post Rolan. à Vall. in cons. 9. numer. 4. & seq. & cons. 25. numer. 40. lib. 3. quem citat. tenet Card. Tusc. pract. conclus. tom. 4. sub rubr. jus gentium, conclus. 191. numer. 1. & tom. 5. conclus. 342. sub rubr. libertas ecclesiastica, numer. 125. & const. Principis, contra jus naturale, vel gentium nihil valet, §. sed naturalia inst. de iur. nat. gen. & Civ. & Boss. in tit. de princip & priv. num. 102.

Nam licet † de plenitudine potestatis possit

possit Princeps tollere jus quæsitum subdito ex causa publicæ utilitatis, Alexand. *conf. 226. num. 17. & 18. lib. 1. & in l. cum hæredes, num. 6. & 7. ff. de acquir. poss. ff. & idem Tusc. post Paris. Rolan à Val. & alios, quos citat eodem tom. §. eadem conclus. num. 126. tamen constat, etiam, si essemus in subditis, non licere ita ex abrupto tollere jus gentium sine causa publicæ utilitatis, Alexand. in l. Gallus §. & si quid tantum, num. 23, & ibi Marian. Socia. num. 34. ff. de libr. & posthum.*

10 Sed ex quo ¶ sumus in causa non subditorum, intrat alia conclusio communis, quod nullus princeps, quantumcunque absolutus, potest auferre jus, vel rem non subditam à non subdito, quia Princeps secularis, quoad res, & personas clericorum illi non subditas, dicitur privata persona, ut post Socinum, qui de communi restatur, & alios, quos refert, tradit idem Tuscus eodem tom. §. & eadem conclus. 242. eodem num. 126. qui ibidem, & in numer. seqq. doctissime de hac re scribit, & sentit. Matth. de aff. & super *Conf. Neap. de pæn. neg. de poss. rubric. 65. num. 2. & lib. 1.* Nec minus disertè, quàm piè, contrarium super hac re tenentibus, respondet Card. Baron.

11 ¶ Quam enim, inquit, sibi, aliisque magistratibus malè consulant nonnulli novatores politici, qui, ut sibi lucrum, aut Regum, Principumvè suorum gratiam aucupentur, eisdem bona, resque ecclesiarum, vel pietatis, aut necessitatis alicujusvè rei titulo audent subicere. & quàm Deo genus hominum hujusmodi sit inuisum, experientia docet, & res ipsa loquitur. Berengarius abstulit, quæ erant Sancti Julij dono piorum principum collata bo-

na in diocesi Novariensi, & imperium perdidit. Otho, qui restituit illi dæquitum, propagavit ad posteros. Intuit, & voluit in damnum suum, rebus, juribusque ecclesiarum, quid erit utique juxta sapientem? Id, quod fuit, ut, nisi desistant ab hujusmodi sacrilegiis, ipsi à Christo ultore sint omninò suis ipsorum bonis justè privandi, si enim, nec precio licuit absque immenso damno suo Achab Regi accipere vineam Naboth parentum suorum antiquam hæreditatem, ut 3. *Reg. cap. 21.* licebit impunè Principi Christiano Ecclesiarum antiquitus possessa bona quibusvis coloribus rapere, & excogitatis artibus quibuscunque, ut sæpè vidimus factum, auferre, Nequaquam ista relinquentur inulta: vindex exurget Deus, ut in *Annal. Eccles. 962. §. vidisti lektor tom. 9 pag. 767.*

12 Præmissa autem ¶ in bonis immobilibus procedunt: mobilia, nempe, scamna, cathedræ, mensæ, tabulæ, dolia, & alia suppellectilia de quibus in *cap. 34. numer. 11. tom. 1.* quæ Episcopus tempore adeptionis possessionis sui Episcopatus, ceterique ecclesiarum Prælati in palatiis, & domibus ecclesiarum juxta dispositionem constitutionis Pij V. de qua in *Bullario Romano cap. 44.* dimissa receperunt, gaudent privilegio, quod alienari non possunt, quia, quoad usum, sunt successorum, itaque mortuis Prælatibus, qui dicta mobilia ab ipsis dimissa, vel vacationis tempore obvenerint, quæ in utilitatem dictarum ecclesiarum expendi, vel futuris deberent successoribus fideliter reservari, occupant, inter se dividunt, subripiunt, dilapidant, dissipant, & consumunt, remanent tandiu ab officio, & beneficijs quibuscunque.

que suspensæ, donec plenè restituerint quicquid de bonis perceperint supradictis, ut c. quia sepe de elect. in 6. Quæ suspensiois pœna incurritur, procedit, & habet etiam locum in omni emolumento, quod provenit ex jurisdictione, & sigillo curiæ ecclesiasticæ vel secularis, aut aliàs undecunque, quod ad Prælatos, ecclesiis non vacantibus, pertineret, deductis tamen rationabilibus expressis, Clement. statutum eodem titul. ac ubique glossa Doctor. & Cardin. Tolet. in Instruct. Sacerdot. lib. 1. capite 48. numer. 10. & 11. & Concil. Tridentin. capit. 16. de re-form. sess. 24.

14. Frequenter etiam quaritur ꝑ super bonis emphyteuticis mortuo emphyteuto investito, an fœmina ab eo descendens, & extranei succedant. Hoc casu verba investituræ sunt ponderanda, quia, aut investitura antiqua fuit facta cum clausula pro se, & hæredibus, aut pro se, & hæredibus quibuscumque, seu quibus dederit.

Primò casu, aut illa fœmina est hæres universalis investiti, aut particularis; si est hæres universalis, eo quod qualitatem illam hæreditariam habeat emphyteusis, transit ad fœminam, Bero. conf. 93. num. 46. vol. 1. ut per Clar. post alios pro communi opinione citatos in lib. 4. sentent. §. emphyteusis. quest. 83. vers. aut verò: si

15. ꝑ autem non est hæres universalis, eo quod qualitatem illam hæreditariam nō habeat, emphyteusis ecclesiastica non transit ad fœminas, quia illa clausula pro se, & hæredibus in contractu emphyteutico posita, ubi agitur de bonis ecclesiasticis, excludit fœminas non habentes illam qualitatem hæreditariam, Bart. in l. iusurandum, §. si liberi, num. 6. ff. de oper. liber. Clar.

in dict. §. emphyteusis, quest. 28. vers. hanc etiam numer. 1. & Bero. eodem conf. 93. numer. 21. cuius ea est ratio, quia ꝑ dicta clausula importat emphyteusim hæreditariam, Alexand. conf. 10. numer. 80. & seq. volum. 3. Curt. Jun. conf. 155. Socin. Jun. conf. 58. numer. 10. & 16. volum. 2. Bero. conf. 107. numer. 30. eodem vol. 1. Burs. post plures alios, conf. 92. numer. 23. cum sequent. & Roland. à Vall. conf. 67. numer. 9. volum. 1. Neque sufficit, quod mulier sit dotata, Ruin. conf. 186. num. 11. & 13. volum. 1. Sed tunc res revertitur ad dominum directum, Roland. à Vall. d. conf. 23. numer. 52. & conf. 26. numer. 3. quæ propterea nec tuta conscientia, nec validè per concordiam, aut aliàs preces, vel amoris conjunctione, ut in personam minimè comprehensam transeat, permitti potest.

17. Minusque suffragatur ꝑ quod esset de sanguine ultimi investiti defuncti, quia requiritur, quod sit hæres universalis, & in universum jus succedat, Paris. conf. 20. numer. 28. conf. 16. num. 14. conf. 23. num. 189. cum seq. vol. 1. Alexand. dicto conf. 10. num. 8. & sequent. Menoch. conf. 194. numer. 1. 2. & 3. volum. 2. Natt. conf. 159. numer. 21. vol. 1. Roll. à Vall. dict. conf. 23. num. 44. & seq. vol. 1.

18. Præterea ꝑ quando mulier à masculo fuit exclusa, semper remanet exclusa, itaque moriente ultimo emphyteuta sine filiis, superstiti filii prioris emphyteutæ semel exclusi, emphyteusis dicitur ad ecclesiastiam devoluta, cap. 1. §. quia etiam, & ibi Ifern. Bald. num. 3. & Præp. tit. Episc. vel Abb. idem Bald. in cap. 1. numer. 2. de fil. nat. & matr. ad Morg. & Odofred. in summ. qui poss. succed. in seu & Bero. qui testatur,

Bbbb 3. hanc

hanc esset magis communem, *conf. 105. 21* ferè per totum vol. 1.

19 Secundo ¶ si emphiteusis legatur pro se, & hæredibus quibuscunque, aut quibus dederit, admittantur fœminæ descendentes, & etiam quæcunque personæ extraneæ, dummodo habeant illam qualitatem hæreditariam, quòd sint hæredes, Bald in l. cum virum. num. 2. C. de fidei commiss. & hanc esse communem opinionem testatur Soc. inter *conf. feud. | Brun. conf. 10. num. 11. Curt. Jun. conf. 183. nu. 6. Cravett. conf. 256. n. 8. vers. his tamen*, Bero *conf. 107. n. 4. eod. vol. 1.* & post plures alios, per ipsum citatos hanc opi- 22
nionem, tanquam magis communem observari in practica testatur, Iul. Clar. in lib. 4. sentent. §. feudum, *quest. 9. n. 1* & in terminis in §. emphiteusis, *q. 28. vers. secundus est casus eod. lib. 4.*

Emphiteusis finita ¶ sine culpa emphi- 20
teuta, ut puta cursu temporis limitati, aut finita generatione, ut quando emphiteu- 23
sis conceditur ad primam, secundam, tertiam, vel ulteriorem generationem, quaeritur, an possit ipsemet emphiteuta, si vivit, vel eius filii, aut alii descendentes petere à domino directo, ut emphiteusim in eorum personam confirmet, aut renovationem concedat, ut post Rom. *conf. 22. n. 5. Dec. conf. 328. n. 3. vers. quibus tamen*, Alexand. *conf. 80. n. 20. lib. 1. Ruin. conf. 11. n. 18. lib. 1.* Affirmativam tuetur Iul. Clar. sent. eo. lib. 4. §. emphiteusis, *quest. 43. in princ.* eamque opinionem procedere, & habere locum, etiam in emphiteusi ecclesiastica, post Gozad. *conf. 86. num. 14.* & alios, quos ibidem citat, testatur idem Clar. in eadem *quest. vers. sed quæro*, Quam opinionem puto, veram de jure communi

antiquo, illud tamen ¶ fuit reformatum per extravagantem *ambitiosè, de reb. ecclis. non alien.* quæ ubique est usu recepta, ut testatur Bero, in *conf. 92. num. 30. vol. 1.* Quidquid obiter in contrarium prius tetigerit, in *conf. 32. n. 6. & conf. 83. n. 23. eod. lib.* & idem, quòd sic usu recepta, tenuit in *conf. 8. num. 40. & seq. vol. 3.* & Benint. in *decis Bonon. 13. n. 9.* quæ extravagans facit jus commune, ut formavit Rota Peregr. *decis 226 in vna Romana causa med. lib. 2.* quam sequitur Cæsar, de Graff. *decis. 155. aliàs 4. in fine de reb. ecclis. non alien.*

¶ Et quocunque casu cum evidenti Ecclesie utilitate, inspecto tempore renovationis, non autem antiqui canonis, ut per Oaded, *conf. 51. numer. 59. usque in fin. vol. 1.* Cæsar, de Graff. *d. decis. 135. aliàs 4. num. 1. de reb. ecclis. non alien. & alios in cap. 15. num. 3. vers. & nunc. tom. 1. citatos.*

Præmissa autem procedunt ¶ ex forma antiquarum concessionum, secus si aliter constet de mente Papæ concedentis, aut quando Papa apponit clausulam: volumus autem & Apostolica auctoritate pariter decernimus, quòd finita tertia generatione, aut alio tempore in litteris Apostolicis expresso, omnia bona prædicta sublocatione hujusmodi comprehensa cum iuribus, & pertinentiis suis universis, necnon quibusvis melioramentis desuper pro tempore quomodolibet factis ad dictam ecclesiam pleno jure, & omnino revertantur, illique liberè cedant, absque eo quòd renovatio locationis hujusmodi quovis prætextu, vel causa ab aliquo peti, vel prætendi possit. Aut alia apponatur æquipollens clausula, ut à tempore Pij Papæ V. fe.

V. ferè in omnibus locationibus ad tertiam generationem, aut aliud limitatum tempus factis, fuit apposta, quia eo casu agnati aut descendentes, vel hæredes scripti renovationem investituræ prætere minime possunt, Illud enim ꝑ verbum liberè tribuit absolutam auctoritatem, omnemque contradictionem, & impedimentum removet, ut per Dec. in cap. quæ in ecclesiarum, n. 2. de consue. & in cons. 131. in princ. Roland à Vall. post alios per ipsum citatos, in cons. 42. numer. 18. & seq. & Cravet, cons. 130. numer. 10.

25 Sed ꝑ neque melioramentorum solutionem, aut restitutionem, aut retentionem possessionis ratione huiusmodi melioramentorum prætere possunt, quidquid contrarium de jure communi post Bart. & alios tenuerit Ias. in l. 2. num. 16; C. de jur. emphis. Bero cons. 91. num. 13. & cons. 98. num. 12. 13. & 14. vol. 1. quoniam ex decreto Papæ statim, quod melioramenta fiunt ipsi prædio, & ecclesijs, sunt ad ecclesiæ ejusdem utilitatem incorporata ex mente ipsius Papæ, à qua non est recedendum, Quia, cum Papa consenti-
at. dictæ locationi, illamque confirmet sub illo decreto, & conditione, quod melioramenta quæcunque cedant ecclesiæ, & primò investitus sub eodem decreto illam acceptaverit, ꝑ locatione cuius temporis finita, non possunt successores in locatione minime comprehensi, factum primò investiti impugnare, Bald. in tit. qui succ. feud. num. 1. super feud.

Regulariter autem ꝑ exceptio melioramentorum etiam adversus rei judicatæ executionem admittitur, ut per Cravet,

cons. 148. num. 2. lib. 1. & decis. March. 63. num. 13. dummodò post rem judicatam sint liquida, secus autem, si non sunt liquida; quia tunc, data cautione de illis solvendis conceditur executio, Puteus decis. 471. lib. 2. num. 4. & 5.

28 Fallit tamen pluribus casibus, ꝑ & primò, quando bona emphiteutica ad ecclesiam devoluntur ob canonem non solum, & sic culpa emphiteutæ; quia tunc melioramenta non restituntur, sed cum bonis emphiteuticis consolidantur, ut ut per Corbul. de caus. privat. ob Can. non solut. ampliat. 36. Surd. decis. 300. numer. 20. decis. 307. numer. 16. & Clar. in §. emphiteusis, quæst. 45, in princ. lib. 4.

29 Secundò fallit, ꝑ quando in instrumento locationis fuit appositum pactum, seu in litteris Apostolicis conditio expressa, quod in casu devolutionis bona unà cura melioramentis ad ecclesiam devolvantur, quia tunc melioramenta non deducuntur, cum contractus à conventionione partium legem accipiant, l. iuris gentium, §. Prætor ait, & ibi Alex. n. i. ff. de pact. & pari modo, quando per ꝑ decretum prohibetur melioramentorum deductio, quia contra decretum Papæ melioramenta deduci non possunt. cap. 2. & ibi gloss. in ver. Principi, & Abb. in princ. de major. & obed. & Bero. cons. 92. num. 20. eod. vol. 1.

31 Tertiò, ꝑ quando emphiteuta in re emphiteutica malè versatus fuit, illam dilapidando, vel deteriorando contra pactum, & contra naturam contractus de meliorando, & non deteriorando, quia tunc melioramenta, si quæ facta reperiantur, in ecclesiæ utilitatem cedunt, Bald. in l.

fin

- fin. §. fin. numer. 6. C. com. de leg. & Iul. Clar. lib. 4. sentent. §. emphiteusis dicta q. 32. 45. in princ. & idem ¶ non potest emphiteuta incidere arbores fructiferas, ut inquit Bart. in l. divortio, §. si fundum, num. 3. & ibi Bald. & Ias. numer. 4. ff. solut. matr. 36 & propter deteriorationem incurritur caducitas, quando deterioratio est notabilis, secus si esset modica, vel minima, ut inquit Iul. Clar. in dict. §. emphiteusis, q. 26. & hanc opinionem esse communem testatur Ias. dict. numer. 4. nam si sit modica, emphiteuta potest solum compelli ad refundendum interesse, nec datur rescissio contractus, Gratian. decis. 162. num. 5. post alios ibid. alleg.
- 33 Quinimò, ¶ ut ille, qui malè vitur re emphiteutica expelli possit, tria copulativè requiruntur.
- Primò, quòd sit deterioratio notabilis quantitatis.
- Secundò, quòd sit ad perpetuam deteriorationem fundi.
- Tertiò, quòd deterioratio procedat dolo, lata culpa, vel levi, Bald. in auth. qui rem. num. 3. C. de sacros. eccles. Ias. in l. 2. num. 98. vers. dicit tamen, C. de jur. emphit. Ioseph. Ludou. in decis. verus. 22. num. 21. & seq. post plures alios Corb. de cau. ex quibus emphit. priv. sub tit. de caus. privat. ob rei deterior. num. 24. & Gratian. dicta decis. 164. num. 6.
- 34 Deterioratio ¶ autem an sit parva, vel magna, arbitrio Iudicis relinquatur secundum qualitatem rerum, & personarum, Bald. in l. adem, num. 14. C. locat. Menoch. de arbitr. Iud. cent. 1. lib. 2. cas. 28. numer. 7. & post alios idem Corb. eod. num. 24.
- 35 Quartò, ¶ si emphiteuta alienat rem emphiteuticam irrequisito domino, ut l. fin. ubi etiam gloss. in ver. cadat circa prin. C. de jur. emphit. & per Ias. post alios ibid. num. 103. cum seq.
- 36 Sed, ¶ ut emphiteuta cadat ab emphiteusi non sufficit, quòd contractus alienationis irrequisito domino sit celebratus, sed requiritur, quòd facta alienatione, subsecuta sit ipsius rei emphiteuticæ traditio, & ita communiter teneri testatur Imol. in cap. potuit, num. 49. in fin. de locat. Specul. de locat. & emphit. §. nunc. aliquantum. 118. lib. 4. par. 3. hancque opinionem esse communem testatur etiam Alex. in l. si à mè, n. 4. vers. 2. limitari. ff. ad l. falcid. & Ias. in dicta l. fin. num. 132. C. de jur. emphit.
- 37 Locatione ¶ facta de triennio in triennium ad novem annos, vel de novennio in novennium ad 27. annos, vel in aliud longum tempus, ita quòd tot locationes factæ esse censeantur, & incipere debeant in principio cujuslibet triennii, vel novennii, usque ad finem præfiniti temporis quæri solet, an eadem, quæ in locationibus emphiteuticis, requirantur. Ad quòd affirmativè responderetur, quia sine causa, & evidenti utilitate, ac solemnitatibus requisitis non valet cap. 1. & ibi gloss. in ver. tractatus, & Docto. de reb. eccles. non alien. in 6. Paul. de Cast. in conf. 40. vol. 1. qui de communi opinionione testatur, Alex. conf. 104. num. 4. & seq. lib. 3. Riminal Iua. conf. 233. num. 67. etiam vol. 3. Rod. de reb. eccles. non alienan. numer. 5. 6. & 11. pag. 146. & post plures alios per ipsum citatos, Borgn. decis. 43. aliis 14. numer. 9. par. 1. & benè Const. in tract. de fact. sci. & ignor. Geo.

- Centur. 1, distinctione 67, n. 16. ubi subdit quod faciens huiusmodi locationem domino inconsulto cadit æquè, ac si alienasset, numero 18, & Alexander *conf.* 164, vol. 2.
- 38 Emphiteuta ꝑ inivit pactum cum domino directo, quod non possit expelli, etiam, si nunquam solveret canonem, aliaque plura facta fecit contra communes juris regulas. Quæritur an dicta pacta, & conventiones valeant, & primò est præsupponendum, quod duplex sit emphiteusis, nempe ecclesiastica & laicalis. Conventio autem cum domino temporali de emphiteusi seculari facta, quod propter canonis solutionem nunquam devolvantur, nec emphiteuta expelli possit, valet, quia pacta sunt servanda, l. pen. C. de pact. in term. gloss. in l. 2. ver. expellere, vers. respò deo, & ibi Ias. post alios, qui testatur dictam gloss. communiter esse receptam, C. de jur. emphit. num. 118, Specul. de loc. & emphit. §. nunc aliqua, num. 112.
- 39 Pactum etiam ꝑ inter Rectorem ecclesie, & laicum, in instrumento emphiteutico appositum, quod res emphiteutica non incidat in commissum arguendo à Fisco ad ecclesiam, valere, & esse servandum tenet Bart. in l. fundi, num. 2, C. de fund. patr. lib. II. quem sequitur Ias. d. l. 2. num. 119.
- 40 Sed alienatio ꝑ bonorum ecclesiasticorum est de Papæ reservatis per d. extravag. ambitiosè de reb. Eccl. non alien. cap. non liceat Papa, & ibi Archidiaconus. 12, quæst. 2. & Navar. in tract. de spol. cleric. §. 2. num. 1, tom. 2. Vnde cum Prælati non possint bona ecclesiastica emphiteuticare, etiam pacta in instrumento contra juris
- dispositionem apposta non valent, ut infra patebit.
- 41 Valet ꝑ tamen emphiteutica concessio cum clausula pro se, & quibus dederit, quo casu poterit emphiteuta etiam irrequisito domino eadem bona emphiteutica alienare, ut est communis opinio de qua testatur Dec. in *conf.* 164 num. 3. vers. secundo respondetur, quem sequitur Clar. sent. lib. 4. §. emphiteusis, quæst. 13. vers. ulterius quæro. Quæ opinio est vera, & ab ea in iudicando non est recedendum, quando agitur de emphiteusi seculari: quia ꝑ dummodo pacta non sint contra substantiam aliàs naturam contractus; etiam quod sint contra accidentalitè ipsius contractus, valent Bar. in l. 2. num. 6, & ibi Ias. num. 118. & 119. C. de jur. emphit. & Specul. lib. 4. par. 3. de loc. & emphit. num. 112. ratio est: quia ꝑ cum laicus sit dominus bonorum suorum, super illis pacta sibi bene visa apponere potest, cum quilibet jure suo si moderator, & arbiter l. in re mandata, C. mand. & l. sed, & si lege §. consuluit, ff. de petit. heredit. & propterea pater potest omnia bona sua vendere, & proicere in mare, non obstante præjudicio liberorum, gloss. in l. 1. vers. ex duobus, C. de off. don. & Cravet. in *conf.* 217. num. 1. & 2. par. 2.
- 44 Prælati verò ꝑ & ecclesiarum Rectores non sunt Domini bonorum ecclesiasticorum, ut probavi supra sub num. 6. quinimò nec habent dominium de redditibus ipsorum, cum nec de his eorum arbitrio disponere possint, sed, qui ad congruam sustentationem superfluit, in usus pauperum distribui debeant cap. rec. Ecclesia, & cap. nulli Episcoporum, & cap.

ſi privatum ea 12. quaſt. 1. concil. Trident. in cap. 1. §. omnino de reform, ſeſſ. 25, & Navar. in tract. de reddit, Eccleſ, quaſt, 1, mon, 40, num, II,

- 45 Emphiteuſis enim ꝑ eſt quædam alienationis ſpecies, Bart. poſt gloſſ. in l. Codi-
cillis §. conſtitutio nu. 3 ff. de leg, 2, cap, nul-
li de reb, Eccl, non alien, Alexand. in conſ, 104, num, 5, lib, 3, & Bero in conſ, 91, nu,
46 II. Et ꝑ emphiteuſis, livellum, locatio
perpetua, & ſimilia ſunt ſimoniaca, quæ
omnia ſub eodem verbo emphiteuſis
continentur, licet in aliquibus differant,
Bart. in l. finita, §. ſi de vectigalibus, nu, 9,
& 10, ff, de damn, infect, & Iaſ. in l. I, nu,
41, & 42, C, de jur, emphit, ac bonorum
eccleſiaſticorum alienatio eſt de Papæ re-
47 ſervatis ex ſupra allegatis, Vnde ꝑ quid-
quid tenuerint Bald, & Iaſ. ſupra citati,
arguendo à fiſco ad eccleſiam, eorum
opinio, ubi agitur de emphiteuſi eccle-
ſiaſtica, non ſubſiſtit, nam Bart. Accur.
Cyn. Spec. Hoſt. & Io, And, quos citat,
& ſequitur Iaſ. in l. 2, num, 118, & 119,
C, de jur, emphit, floruerunt ante Ponti-
ficatum Pauli II. à quo emanavit dict. ex-
travag. ambitioſa de anno 1468. quam
nec Iaſ. ipſe vidit, quare dictorum do-
ctor. opinio cū ſemper bonis eccleſiaſticis
ab eodem Paulo II. per dictam conſtitu-
tionem aliter poſtea fuerit cautum, eſt
reprobata, quia huiusmodi opinionis
fundamenta, ſi quæ exiſtabant per eandem
perpetuam conſtitutionem funditus fu-
runt verſa.
- 48 Cum enim, ꝑ ut dictum fuit, bonorum
eccleſiaſticorum alienatio Pontifici ſit re-
ſervata, nullo modo rectores eccleſia-
rum poſſunt illa per infeudationem, vel
contractum emphiteuſicum, eodem in-

conſulto, diſtrahere, ut in eadem extra-
vaganti ibi, necnon infeudationem, vel
contractum emphiteuſicum, præter-
quam in caſibus à jure permiſſis in dict,
cap, non libeat Papa l, 12, quaſt. 2.

49 Nec pacta ꝑ qualiſcumque in inſtru-
mento contra juris communis diſpoſitio-
nem appoſita ſervare tenentur: Eſt enim
à jure prohibutum pactum, quod, ob non
ſolutionem canonis emphiteuſa expelli
non poſſit, quoniam ꝑ ceſſante per bien-
nium, etiam quod emphiteuſa non fue-
rit interpellatus, cū hoc caſu dies ſta-
tuta pro homine interpellat, juſte petere
expelli, prout etiam in caſu venditionis
domino irrequiſito, ut cap, ſin, de locat,
ubi etiam Abb. num, 13, l. ſin. C, de jur,
emphit, & Dec. in conſ, 164, num, 1, verſ. ſe-
cundo principaliter verba enim extra-
vagantis ſunt clara ibi, in caſibus à jure per-
miſſis excludentes omnia, quæ à jure
prohibentur, & conſeſiones aliter factæ
nullius ſunt roboris, vel momenti, ut in
eadem extravag. §. ſi quis autem, etiam ſi
fuerint pacta juramento firmata; quia ꝑ
juramenta contra conſtitutiones Apoſto-
licas facta ſunt illicita, & non ſervanda,
cap, ſignificavit, & cap, gravis de conſ. Bero
in cap, ſi quis præſbiterorum num. 23. de reb.
eccl. non alien. & in terminis alienationis
bonorum eccleſiaſticorum, idem Bero.
conſ, 92, num, 1. 2. 5. & 7, vol, 1, Aret.
conſ, 114, num, 3. & 4. Rodan. de reb.
eccl. non alien. quaſt. 29, num, 9.

Quando autem Pontificis autoritate
facta ſit emphiteuſis conſeſſio, ut fieri
ſolet in forma, ſi in evidentem, juxta
diſpoſitionem dictæ extravagantis ambi-
tioſæ, quæ ut plurimum in literis Apo-
ſtolicis inferitur, tunc minimè eſt dubi-
tandum.

52 tandum de illius auctoritate, & dicti con-
tractus validitate: quia ꝑ de illis libere
dis. onere potest, cum sit omnium benefi-
ciorum dominus c. 2, de præb. in 6. clem.
1, in fin. ut lit. pend. ne per dictam extra-
vagant. ambitiosæ, admittitur alienatio,
nisi in forma, si in evidentem ecclesiæ uti-
litatem; ut etiam alias dixi. Potest tamen
dubitari de defectu intentionis, & sub-
reptione gratiæ ex infra allegandis.

53 Instrumento celebrato ꝑ inter recto-
rem ecclesiæ, & emphiteutam cum pa-
ctis, & conditionibus juri communi re-
pugnantibus, expeditis postea litteris
Apostolicis, si in evidentem, illisque per
delegatos Apostolicos in eisdem litteris
nominatos executione demandatis: qua-
ritur, an omnia in eodem instrumento
contenta censeantur auctoritate Aposto-
lica confirmata, & est distinguendum,
quod, aut constet, Papam habuisse expli-
citè scientiam omnium contentorum in
instrumento per insertionem totius teno-
ris instrumenti, vel aliter per expressio-
nem omnium pactorum, & conventio-
num à jure repugnantium in litteris Apo-
stolicis aut non: Primo casu omnia con-
tenta in instrumento, quæ in dictis lit-
teris Apostolicis fuerunt repetita condi-
tionibus, aut limitationibus non restri-
cta, regulariter censentur ratificata, &
approbata; cap. penult. de confirm. util. vel
54 inutil. & Dec. in rubr. eodem tit. ꝑ quæ
enim in litteris Papæ dispositivè expri-
muntur, ex certa scientia facta intelli-
guntur, gloss. in cap. statutum §. sancimus
in ver. litterarum de rescrip. in 6. in cap.
cum vigesimum num. 6, ver. ultra alia de off.
deleg. & Ancaran cons. 65, pro clariori
num. 4, ver.

55 Cum enim constet ꝑ & præsertim si
litteræ haberent clausulam, ex certa
scientia, quæ tollit omne juris obstacu-
lum, Bart. in cons. 196, num. 2, volum. 1.
Dec. cons. 191, num. 3, Felyn. in cap. non-
nulli §. sunt & alij num. 15, vers. & ubi sa-
cit de rescript. & Gabr. cæmm. conclus. lib.
6, de clausul. conclus. 1, num. 39.

56 Quo casu ꝑ procedit habetque locum
conclusio, quod Papæ confirmatio sub-
sequenti faciat actum valere, ac si à princi-
pio fuisset ab eo factus, ut per Navar. de
regul. com. 3, num. 9, sub vers. secundo quod
tom. 2.

57 Secundo casu, ꝑ quando in litteris, si
in evidentem, non inseritur instrumen-
tum locationis in emphiteusim factæ,
nec narratur illius tenor, neque apponi-
tur clausula, ex certa scientia, ut de stylo
regulariter apponi minimè solet, gratia
Apostolica non approbat pacta in instru-
mento contra juris communis dispo-
sitionem apposita, & in litteris Apostolicis
minimè expressa.

58 Nam ꝑ generaliter confirmando, non
intelligitur Papa, quæ sunt contrave-
nere confirmare Bart. in l. 1, num. 1, ff. de ijs,
qui sunt sui vel ali. juris, Bald. in l. jube-
mus, num. 3, C. de monop. & in cap. 12, co-
lum. in princip. per quos fin. invest. Aret. in
consil. 8, quem citat, & sequitur Ias. in l.
nummi num. 13, ff. de in lit. jur. Alexand.
in cons. 59, num. 9, lib. 1, cons. 52, num. 11,
lib. 7, & Rom. cons. 327, num. 7.

59 Quinimò, ꝑ cum in quibuscumque
bonorum ecclesiasticorum alienationi-
bus agatur de præjudicio Ecclesiæ, re-
scriptum Papæ, quod emphiteuta, non
solvendo, non incidat in commissum,
non valet, Bald. in l. si à te num. 1, C. de
pact.

pañ. imp. & Dec. in cap. 1, num. 7, de consuet.

- 60 Litteræ Apostolicæ † super bonis ecclesiasticis alienandis semper conceduntur cum clausula, si in evidentem utilitatem, & sic juxta juris communis dispositionem, ut dicto cap. non liceat Papa, 12 quest. 2, & dicta extravag. ambitiose. Ideo illæ, quando in instrumento continentur ejusmodi pacta, ne scilicet, ob non solum canonem, aut ob alienationem, domino irrequisito, seu ob deteriorationem devolvi, possit emphiteusis alienari, & transire in extraneos, etiam illegitimos, aut alia pactorum, & conventionum genera juris communis dispositioni penitus adversantia in dictis Apostolicis litteris minimè expressa, uti tacita veritate impetratæ sunt subreptitiæ, cap. dudum il. 2, ver. insuper Indulgentiam, & ibi gloss. in ver. expressa de elect. cap. ad nostram, & cap. porrecta, de confirm. util. vel inutil. Dec. in cap. 1, num. 2. eod. tit. & Innoc. in cap. cum dilecta num. 3. de rescript. & non valent l. juru gentium, §, & generaliter ff. de pactis, l. pacta, quæ contra & ibi Alex. in princ. C. eod. cap. fin. & ibi gloss. 1, post med. & Abb. num. 1, ex eod. tit.
- 61 Nec suffragatur decretum, † seu sententia delegatorum, quæ formato processu desuper pro confirmatione proferuntur, nam delegatorum facultas non potest litterarum delegatarum fines transgredi: quia potestas, & jurisdictio delegata non est extendenda ad casum non expressum, Abb. in cap. transmissa, num. 9, de verb. signif. quin uti extraordinaria est potius restringenda, gloss. in cap. 3, in ver. vel conventionis, de rescriptis

in 6. gloss. penult. in clem. fin. de offic. ord. Ancaran. in cons. 210. scripsit Papa, nu. 8. & Rot. decis. 5. nu. 3. & 4. de concess. prob. in antiquior.

62 Quare † delegatus formam sibi traditam diligenter servare debet, l. diligenter, ff. mandati, cap. cum dilecta, in fin. de rescript. cap. bona memoria, il. 2. §. nos igitur, de postul. Pralat. Specul. de jud. deleg. §. 5. num. 1, lib. 1, Abb. in eod. cap. cum, dilecta, num. 4, & ibi Felyn, num. 6.

63 Præterea alienationes † contra formam dictæ extravagantis, & cap. non liceat Papæ factæ de anno 1555. etiam fuerunt per Papam Paulum III. revocata, ut in Bull. Rom. cap. 2, pag. 540, eisdemque etiam Pius V. de anno 1569. pag. 1067, cum sicuti hujusmodi alienationes nullæ erant à principio, ita actus omnino nullus semper remanet nullus, nisi iteretur cap. non prestat, de reg. jur. in 6, Dec. cons. 367, num. 4, & cons. 645, nu. 14, Borgn. Caval. decis. 43, nu. 71, & decis. 46, nu. 91, par. 1,

64 Neque † clausula, suppletes omnes defectus, efficere potest, ut in dictis litteris Apostolicis minimè expressa preexpressis habeantur. Sed supplet tantummodo defectus juris positivi circa solemnitates à jure requisitas, nempe circa tractatus, qui in bonorum ecclesiasticorum alienatione requiruntur; & qui licet habiti fuerint minus tamen legitimè: non autem alios defectus substantiales à jure reprobatos qui à communiter accidentibus suppleri non solent; de quibus, si Papa fuisset certus, minimè concessisset, & ita procedunt allegata per Specul. lib. 1. par. 1. de leg. §. nunc ostendendum, num.

num. 14. & 15. quem sequitur Abb. in cap. 1. num. 5. de transact. cons. 62. num. 4. vers. nec aliud, & vers. item Papa part. 1. Gomez. in compend. utr. signat. s. postremo quo, ver. & etiam si Papa, Scaphil. in tractat. de commiss. & lit. just. s. in primis, num. 25. & 26. & Rebuff. form. mandat. Apostol. in gloss. sub ver. juramento, vers. aliquando vidi pag. mihi 340.

65 Constitutio ꝑ ambitiosè, de reb. eccl. non alien. quæ in litteris, si in evidentem, regulariter inseritur, importat formam, ut expressis verbis in eisdem litteris legitur nempe servata forma ejusdem constitutionis, & cum non tractetur de solo rectoris, & conductoris, sed principaliter de ecclesia, & successorum præjudicio, etiam si rector, & conductor decreto, seu sententia, consensum præbeant, hujusmodi consensus, ubi de præjudicio tertij etiam agatur contra formam traditam, nihil penitus operatur. Bart. in l. de his, num. 3. ff. de transact. Bart. in cap. prudentiam, in principio vers. 2. partium consensus, de offic. deleg. Bald. in quest. de schis, num. 21. ver. prædictis quoque accedat, & post Imol. & alios, Felyn. in cap. cum dilecta, num. 6. ver. amplius quinto, de rescript.

66 Quia ꝑ omnis solemnitas, & substantialis forma est juris publici cui privatorum pactis derogari non potest, gloss. 1. in cap. si diligenti, de for. comp. l. neque pignus ff. de reg. jur. l. 2. ff. de testam. & l. nemo potest, ff. de leg. 1.

67 Animadvertere ꝑ præterea debent ecclesiarum Prælati, ne carnalitates, aut alio humanæ passionis affectu, ad bona feudalia, vel emphiteutica ecclesijs devoluta, sine evidenti ecclesiæ utilitate, 70

alienanda moveantur. Si enim in consanguineos, vel affines alienant, sæpe præsumitur alienatio in fraudem, & Ecclesiæ damnum facta, ut per Alciat. de præsumpt. reg. 1. præsumpt. 29. num. 1. & 2. Rot. ut per Cæl. de Grass. decis. 135. alias 4. num. 24. & d. vers. decis. 65. num. 18. decis. 720. num. 1. par. 1 & Borg. Cavalc. decis. 45. alias 16. num. 49. etiam pag. 1. Sed devolutione secuta, aut Prælati debet illa bona pro sua ecclesia retinere, vel adhibitis solemnitatibus à jure requisitis, illa de novo emphiteuticare, vel infeudare.

68 In qualibet enim ꝑ bonorum ecclesiasticorum alienatione, præter alia, pro solemnitate tres tractatus requiruntur: si enim bona sunt ecclesiæ cathedralis, vel collegiata, fieri debet tractatus cum illius ecclesiæ capitulo, cap. Abbatibus, 12. q. 2. cap. cum Apostolica, s. pæn. & cap. seq. de ijs qua snt, à prælat. gloss. in cap. 1. in ver. defensore, de reb. eccl. non alien. in 6. & Alexand. cons. 9. num. 1. lib. 3. Si verò ecclesia non habet capitulum, ante celebratioem instrumenti fieri debent tractatus coram Episcopo, ut per Rom. cons. 36. num. 2. Covar. variar. resol. cap. 17. num. 1. lib. 2. Natt. cons. 441. num. 7. & 8. volum. 2. Bogn. dicta decis. 45. num. 18.

69 Requiritur ꝑ etiam beneplacitum Sedis Apostolicæ, ut in eadem constit. ambigua in extravag. com. de reb. eccl. non alienan. alias, sine Pontificis auctoritate, sunt nullæ, ut optimè ad contraria respondendo, tenet Navar. de alienan. rer. eccl. num. 14. ver. & in casu nostro tom. 2.

Etiam, si contractus ꝑ contra hujusmodi

modi constitutionis formam initi sunt juramento firmati, ut cap. gravis, de cens. Beron. in consil. 42. nien. 1. & seq. Rodoan. de reb. eccles. non alien. quest. 29. cum alijs supra allegatis, ut clare, & discretè demonstrant dictæ constitutionis verba, §. si quis autem ibi nullius omninò sint roboris, vel momenti: quæ verba constitutionis non fuerunt visa à Ias. nec Calder. nec ab alijs ab ipso pro contraria opinione citatis: & illud verbum
 71 omninò † idem quòd, ipso jure, importat, gloss. in l. 1. §. si pecunia, in ver. omni, & ibi Bald. sub num. 1. ff. de posthum. & Felyn. in cap. ex parte, il primo, in princ. 74 † ver. secundo dicunt de off. deleg.

72 Prælatus verò, † vel rector, qui res ecclesiæ in casu non permissio, vel sine decreto superioris, alienavit, potest ipse, nomine tamen suæ ecclesiæ, non obstante juramento per ipsum alienationi præstito, contractus alienationis impunè revocationem petere, gloss. in cap. si quis presbyterorum, in ver. alienator, & ibi Abb. num. 4. de reb. eccl. non alien. l. 75 jubemus, la secunda, §. sanè, in fin. & ibi Bild. nu. 1. C. de sacrosan. eccl. & Aff. Et. super constit. Neap. de revoc. alienat. num. 78.

Excipiuntur tamen à dicta regula
 73 † prædia ecclesiastica parvi momenti; ut sunt vineolæ, tertulæ, de quibus in cap. terrule, 22, quest. 2, quæ citra juris solemnitatem auctoritate ordinaria poterunt alienari, Abb. in cap. ut super num. 14. de reb. eccles. non alien. Verùm, quia pluries in dubium revocatur, quantum immobilia dicantur parvi momenti, ut dicta auctoritate ordinaria sine juris solemnitatibus alienari possint, puro, hoc

casu parvi momenti censei prædia annuum redditum unius ducati auri de camera non excedentia, & valoris in proprietate viginti quinque ducatorum similia, dummodo tamen illa alienatio semper fiat in evidentem ecclesiæ utilitatem, causa permutationis, aut alias, ut unico contextu rei alienatæ pretium in aliud prædium, cujus dominium ecclesiæ acquiratur reinvestiatur, non autem, ut pecuniæ rectoris commodo cedant, & utilitati: & ita in quibuscumque casibus procedit dicta constitutio ambitiosa de reb. eccl. non alien. per illam clausulam, † & tunc in ecclesiarum evidentem utilitatem, quæ clausula, cum sit posita in fine omnium casuum, qui in bonorum ecclesiasticorum alienationibus contingere possint, l. talis scriptura, in fin. ff. de legat. 1. & cap. secundo requirit, de appellat. ad omnia præcedentia refertur l. fin. ff. de hered. instit. Ancharan. cons. 68, subtiliter ad plenit. num. 2, Rom. cons. 480, num. 7, & Dec. cons. 11, num. 13.

Dixi supra † in cap. 44, sub num. 42. non esse veram opinionem scribentium, quod emphiteuta pro bonis emphiteuticis, quæ ab ecclesia possidet respectu utilis dominij ad onerum solutionem habitata ratione fructuum pro sua portione teneatur, pro cujus quæstionis dilucidatione

76 Primum præsupponendum, & quòd emphiteutia sit duplex, ecclesiastica ut cap. potuit ubi etiam gloss. in ver. expelli. Abb. & alij de loc. & laicalis de qua instit. de loc. & conduct. §. adeò l. si & tot tit. C. de jur. emphit.

Celebratur autem emphiteuticos contractus † scriptura interveniente, & non aliter

- aliter l. 1, C. de jur. emphyt. Specul. de 82
 emphyt. num. 5, lib. 4, par. 3, Clar. sentent.
 lib. 4, §. emphyteusis, quest. 4, in princ.
 Alex. cons. 112, num. 4, lib. 1, Ias. dictal.
 num. 11, & melius enim 61. vers. contra-
 riam partem, ubi testatur quod ita com-
 munitur tenetur, idem tenet gloss. in cap.
 1, §. postquam ver. in scriptis, ubi plures 83
 casus enumerantur, in quibus requiritur
 scriptura de consil. in 6, & pluribus modis
 emphyteusis conceditur.
- 79 Primò, † dando aliquid à principio
 concedenti, ut puta centum, vel ducen-
 tum aureos, aut aliam summam, & po-
 stea modicam pensionem annuam con-
 stituendo in recognitionem potius directi
 domini, quàm fructuum percipiendos
 compensationem, Bar. in l. in princ.
 & ibi Ias. nu. 1, C. de jur. emphyt. & Ale-
 xand. dicto cons. 112, n. 3, vers. 6, quia, 84
 quæ emphyteusis † hoc modo concessa
 semper erit laicalis, quia prohibita est
 bonorum ecclesiasticorum distractio,
 tam ex antiquorum canonum dispositio-
 ne, ut cap. sine exceptione, & cap. non li-
 ceat Papa, ubi etiam Archid. 12, questio-
 ne 2, quam per extravag. ambitiosæ, de
 reb. eccles. non alien. & concil. Trid. in
 cap. 11, de reform. siff. 22.
- 81 Secundò, † emphyteuticus contractus
 tacite plerumque celebratur cum pater-
 familias dubitat, substantiam suam ma-
 ximo labore, aut aliàs ab ipso, vel suis
 primogenitoribus partam, liberos brevi
 tempore consumpturos, qui, ut quan- 85
 tum in eo est, posteritati consulatur,
 confitetur, & se recognoscit rem propria
 scienter ab ecclesiæ Prælate in emphyteu-
 sim perpetuam habere, tenere, & de di-
 recto ipsius ecclesiæ dominio possidere.
- Quo casu † sibi præjudicat in dominio
 suo, Bart. in l. si aliquam rem, num. 9,
 ff. de acquir. possess. & in l. cum falsa, nu. 1,
 & 7, C. de jur. & fact. ignor. lib. 4, par. 3,
 & in l. ad probationem, nu. 13, C. eod. tit.
 & post alios, quos citat Ias. in dicta l. 2,
 num. 177, C. de jur. emphyt.
- Hoc enim modo † pater providet de-
 scendentibus, ne filij possint dicta bona
 in præjudicium descendentium alienare:
 imò, nec, si delinquerent, potent ea-
 dem bona publicare, sed apud filios &
 nepotes debent perpetuò remanere, Bart.
 in l. eum, qui, nu. 3, ff. de interd. & relig.
 Ias. in eadem l. 2, nu. 151, ver. addo quod,
 C. de jur. emphyteu. & hæc est magis
 communis opinio, de qua post plures
 ibi citatos testatur Alexand. in cons. 23,
 num. 4, lib. 1, & cons. 89, in princ. lib. 4.
- Tertiò, † dando prædium sterile ei,
 qui illud vult reducere ad culturam, vel
 aream, super qua fabricare intendit, &
 in recognitionem directi domini, quid
 minimum, puta unum, aut duos denarios
 annis singulis directo domino persolvit,
 ut per Spec. de loc. & emphyt. lib. 4, par.
 3, §. nunc aliqua, num. 3, & 9.
- Et conceditur emphyteusis aliquando
 in perpetuum, quandoque ad tempus,
 cum pacto de renovando, & interdum
 ad tertiam generationem, Specul. eodem
 §. nunc aliqua, num. 5, vers. item quando-
 que contrahitur, Bald. in l. 2, num. 9, C.
 de jur. emphyt. & Ias. in l. 1, num. 6, & l.
 2, num. 166, eod. tit. & regulat. ite. † quan-
 do emphyteusis conceditur ad tertiam
 generationem, in prima generatione
 computatur persona ipsius acquirentis,
 qui facit primam, filius secundam, & ne-
 pos ex filio tertiam, ut per Bald. in auth.

si quas ruinas, num. 4, & de sacrosan. eccl. & Iul. Clar. sent. lib. 4, §. emphiteusis, quest. 34.

86 Quarto, † quando, servatis servandis, ecclesia dat domum, seu prædium ecclesiasticum de mensa ecclesiæ laico in emphiteusim perpetuam, seu ad tertiam, sive aliam generationem, aut aliud limitatum tempus sub annuo conventu, canone, seu responsione, Apostolica auctoritate ad formam dictæ extravag. ambitiosè, cap. 1, eodem titul. in 6, & Rot. divers. decis. 178, num. 8. & 10, par. 2.

87 Primo casu, † quo emphiteusis est laicalis, emphiteuta pro illo utili dominio debet onera pro sua portione, & dominus directus pariter pro sua subire, idque semper procedit, & servatur quando-cunque sumus in emphiteusi laicali & in his terminis procedit opinio, Iul. Clar. sentent. lib. 4, §. emphiteusis quest. 46, ubi testatur ita à senatu servari solere, cuius opinio (cùm scripserit in terminis, in quibus directus dominus onera tenetur pro sua portione persolvere) necessariò procedit inter directum dominum & em-

88 phiteutam laicum † cùm personæ ecclesiasticæ, & eorum bona ab omnibus oneribus laicalibus sint exempta, Abb. in cap. fin. de reb. eccl. non alienan. Ancharan. conf. 12, num. 2, vers. sed sic circa, Ruin. conf. 3, col. 3, & 8, lib. 5, in huiusmodi terminis, etiam procedunt allegata per Alexan. conf. 10, lib. 1, n. 11, conf. 35, num. 12, lib. 4, & conf. 4, num. 3, lib. 5, qui consulit inter personas merè laicas, & super bonis merè laicalibus, ut aperte colligitur ex facti specie eorundem consiliorum, & dict. conf. 101, num. 11, ubi incidenter tangit, & refert opinionem

scribentium, laicum teneri ad collectas solvendas propter fructus, quos percepit, & doctores tenere, ita de consuetudine solitum esse servari. Unde consuetudo præsupponit jus commune in contrarium, & quid hoc casu, & alijs contra immunitatem, & libertatem ecclesiasticam operari possit consuetudo, infra patebit.

89 Quòd autem † emphiteuta bonorum ecclesiasticorum respectu utilis domini onera persolvere teneatur, tenentur Ifern. & affl. in tit. qua sint reg. in ver. plaustrorum. Luc. de Pen. in l. 1. colum. 2, C. de impon. Luc. deser. lib. 10. Alexand. Federic. de Sen. Soc. Ias. Birun. Purpur. & Craver. quos citat, & sequitur Sol. in comment. constit. antiq. Sab. sub rubr. de jur. emphiteut. glossa 2, num. 26, quibus addo Alvar. Valas. de jur. emphiteut. quest. 17, sub num. 11, & Molin. tract. 21, de contrad. disput. 456, num. 5, dummodò in ultimam ipsius rei deducatur ea summa, quam pro ipsa re nomine pensionis, vel census, præstat ecclesiæ, ut inquit gloss. super cap. Reg. Caro 2. sub. rubr. quod Cler. cleric. viv. non com. vers. adde quod si res ecclesiastica. Contrarium tamen ex eo apparet, † quòd statuta laicorum non includant bona ecclesiastica; etiam quòd eorundem bonorum utile dominium sit penes laicos, quod probat text. in cap. qua in Ecclesiis, & ibi Abb. num. 2, Imol. num. 7. Dec. num. 6, alias num. 9. Bero. num. 6, Mantun. num. 8, & 7, Riminal. Iun. num. 61. & seq. de constitut. facit cap. bene quidem circa fin. 96, distinct. Et hæc est communis opinio canonistarum, quam tenet etiam in l. private num. 2. C. de excus. Hun. lib. 10, qui inquit Pe-

rubi

91 ruffi, de consuetudine non seruari. Sed † consuetudo præsupponit jus commune in contrarium, & consuetudo vnius Province non extenditur ad alias, eandemque opinionem Bart. sequitur, ibi Ang. loquens in bonis livellariis, & Iaf. in l. 1. num. 31. C. de jur. emphiteut. Purp. in l. placet, 23. C. de sacr. sanct. eccl. glos. vnic. in l. honorem, ff. de muner. Petr. de Vbal. latè in tract. suo de collect. in ult. char. column. 3. vers. queritur in dubium, Bertach. in repert. sub ver. collectam emphiteuta Cassan. in consuet. Burgun. rubr. 4. §. 6. n. 5. in text. vers. & supporte la motitie. Ripa cons. 22, lib. 2. respon. num. 14. Sylu. cons. 9. per tot. & cons. 47. Ruin. cons. 3, volum. 5. Bussat. cons. 42. num. 22. Boss. in titu de princip. num. 123 Surd. post alios per ipsum citatos in cons. 301. num. 62. volum. 3. Card. Tuse. præb. conclus. iur. concl. 557. num. 18. tom. 3.

92 Et est ratio, † quia ecclesiastica prædia non sunt sub potestate laicali, ut est communis opinio, de qua testatur idem Surd. sub. d. nu. 62. in fin. & pro hac conclusione, quæ est communis, ac pluribus, & gravioribus auctoritatibus, rationibusque falcita fuit, à Senatu Pedemontano decisum, & revocatæ sententiæ contra eandem opinionem latæ, ut testat. idem Sol. sub eod. n. 26. qui nihilominus conatus fuit sustinere dictam eius opinionem, pro qua ipse sententiam protulerat ex supra, & aliis infra adducendis, reprobata.

93 Si autem dubitatur de natura emphiteusis ecclesiasticæ, & allegetur bona fuisse in emphiteusim à laico in præjudicium status laicalis ab ecclesia recepta, † tunc onus probandi laicis incumbit: tum, 97

quia fraus nunquam præsumitur, tum etiam, quia omnia bona ecclesiæ donata, præsumuntur libera cap. noverint, 10. q. 1. Archid. cap. tributum, num. 5. 23. quest. 8. & Iac. de S. Georg. in tract. de feud. §. qui quidem investiti, num. 9.

94 Tertio verò casu etiam, quòd bona sterilia ecclesiæ per emphiteutam laicum reducantur ad culturam, aut super area domus ædificetur, pro illis meliorantis concernentibus utile dominium collectæ non sunt exigendæ: quia † immunitas concessa prædio ecclesiastico, quod est principale, competit & melioramentis, & superædificato, quæ sunt accessoria, c. q. circa & glos. in c. cum capelle, de privil. & ita per prædicta, & alia, per ipsum allegata consuluit Alexand. in cons. 193. num. 3. num. 5. & 6, lib. 2.

95 Et procedit regula, † quod accessori-um sequitur naturam sui principalis, cap. accessorium, de re reg. jur. in 6, & ideo, si quis aream pauci momenti in emphiteusim dederit, super qua fuerint fundata ædificia magni valoris, puta alta turris, vel amplæ ædes in casum devolutionis ob culpabilem caducitatem, propter quam melioramenta amittuntur pro nova investitura, & receptione novi emphiteutæ † quinquagesima, quæ solvitur domino directo à novis emphiteuticis, ut l. fin. C. de jur. emphit. debetur tam pro valore & æstimatione juris, vel ædium, quam pro area per text. in l. 1. §. quod ait. ff. de super. & post ord. & Abb. ita decidit, lat. in l. fin. num. 44. C. de jur. emphiteut. Boer. decis. 19, num. 3, Rimin. Iun. cons. 1, in fin. Amed. à pont. de laudem, quest. 8, vers. Sed redeundo

97 Emphiteusis enim † ad hunc finem conced-

D d d d

cede-

cedebatur, ut per emphyteutam bona emphyteutica meliorarentur, ac pro recognitione directi domini; quid minimum persolveretur, quæ melioratio loco pretii habebatur, Bald. in l. 1. num: 8. & ibi Iaf. num: 5, C: de jur: emphit. Abb. in cap. potuit, num: 7, de loc: & conduct: Specui: de loc: emphit: §: nunc aliqua, num: 2, in fin. & idem Bald, in auth: quas actiones, n: 3, C: de sacr. sanct: Eccl.

98 Cum igitur ꝑ melioramenta veniant ex natura contractus emphyteutici, non possunt diverso jure censerī, dicto cap: quia circa, de privileg: cum pro ecclesia emphyteuta possideat, ex quo causam habet, ab ea, volum. 2 ff: pro suo: & Specul eod. §: nunc aliqua, num. 59, in fin.

99 Quinimo in fortioribus terminis ꝑ privilegium concessum ecclesiis post concessionem privilegii ad constructas etiam extenditur, ut eod. cap. quia circa: de privil. Iaf. in l. qui siliabus, num. 12. & 13 ff. de leg. 1. & post Petr. Cyn. Rayn. Fulger. Boer & Aret. script Alexand. in cons. 178. nu. 1 3. lib: 2. quem citat, & sequitur idem Iaf: in l. fin. n. 12. C: de ver: signif.

100 Laici enim ꝑ prædia sterilia ad culturam reducunt, in illisque domos, & quandoque palatia, aut alias fabricas ædificantes, majori laude, & præmio sunt digni; quam, qui eadem ob desidiam pro derelicto habent, quia expedit reipublicæ, ut inculta colantur, & fabricis exornentur. Hac ratione Sixtus Papa V. ut Urbis incolæ ad domos in via Felici nuncupata, ab ecclesia Sanctæ Mariæ Majoris, usq; ad ecclesiam sanctissimæ Trinit. in Monte Pincio per ipsum strata, & directæ, necnon in via Pia per eundem etiam æquata ab eius palatio in Monte Quirinali, usque

ad ecclesiam sanctæ Sofannæ, & in vicis propè dictas vias dirigendis ædificandas allicerentur, sua perpetua valitura constitutione, tam domos in eadem via constructas & quæ indies construerentur, quàm earum dominos, & incolas variis privilegiis immunitatibus, & prærogativis munivit, & decoravit, ut in litteris Apostolicis motu proprio sub datum Romæ, anno 1587o Idibus Septembris expeditis, de quibus in Bull. Rom. eiusdem Sixti Quinti, cap. 64, pag. 225. unde hac eadem ratione emphyteutæ in prædiis ecclesiasticis fabricantes, de bono opere novis oneribus non sunt gravandi. Non enim debent bona ecclesiastica deterioris esse conditionis bonis laicorum: quod sequeretur si emphyteutæ, ultra canonem annuum, quem domino directo ecclesiis persolunt ratione emphyteotatum, seu emponematatum fabricatum & aliorum melioramentorum, collectas laicis persolvere tenerentur. Nam ex communi consuetudinetotius Italiæ, & ut puto, universalis Europæ compertum habemus, nulla pro melioramentis, quæ fiunt in prædiis tam urbanis, quàm rusticis laicalibus onera augeri. Ergo eodem modo, nec bonis, in quibus directum ecclesia, possidet dominium, ulla debent imponi. Qui autem hæc onera bonis emphyteuticis ecclesiasticis imponunt, & exigunt, ea in fraudem, & in apertum libertatis, & immunitatis ecclesiasticæ detrimentum extorquent.

101 Quod enim ꝑ emphyteutæ magis gravantur, minus prædia, seu domos, meliorare possunt, imò quandoque hac causa ad meliorationem retrahuntur. At ecclesiæ interest plurimum, ut pluribus melioramentis eius bona augeantur, cum pluribus ca-

libus

ibus bona emphiteutica unâ cum empo-
nematibus, omnibusque aliis melioramen-
tis ad ecclesiam devoluantur, *ut l. 2. C. d. 100*
jur. emphiteu. Alexand. cons. 44. num. 7. &
18. lib. 3. Specul. de loc. & emphit. lib. 4.
par. 3. n. 34. 112. & 157. & Corbul. de
caus. privat. ob rei deter. num: 13. de
caus. privat. ob non solut. canon. am-
pliat. 36.

102 Quarto casu, ¶ quo, servatis servandis,
fuerint prædia ecclesiastica in emphiteu-
sim concessa, tunc, aut ab emphiteuta in
eisdem terminis, & statu, in quo fue-
runt emphiteutica, possidentur, & hoc
casu, nullo etiam exquisito colore pos-
sunt laici ab emphiteuta prædiorum ec-
clesiasticorum collectarum exactiorem
pretendere, quia immunitas dictorum

103 prædiorum ¶ cum sit realis, *Levit. cap.*
7. cap. nullum liceat, 12. quest. 2. cap. ge-
neraliter, §. novarum, 16. quest. 1. Rot.
divers. decis. 23. num: 6. par: 2. cum aliis su-
pra allegatis. transit ad quemcumque cum

104 A eisdem bonis ecclesiasticis, & ¶ ea gau-
dent laici, eadem bona in emphiteusim
possidentes, *gloss. in dict. cap. generaliter*
§. novarum in vers. mancipia, 16. quest. 1.
Abb. cons. 9. num. 2. vers. si enim eximitur,
par. 1. Paris. cons. 69, num. 6 lib. 1. & alii

105 supra eodem. *cap. 33. citati, quibus addo*
in terminis emphiteusis ecclesiasticæ, *Bart.*
in l. privata, num. 2. C. de excus. mun. lib.
10 quem sequitur las. in l. 1. num. 31. C.
de jur. emphit. gloss. unis. in l. honorem, ff.
de mun. & honor. quam pro hac opinione
sequendo, *Bart. citat Purpa. in l. placet.*
C. de sacrosanct. Eccles. hanc etiam opinio-
nem pluribus probat *Petr. de Ubalin tract.*
collect. in fin. & post Bart. Bald. &
Alexand. quos citat eandem opinio-

nem sequitur *Bertach. in repert. sub*
ver.

106 Collectam emphiteuta ¶ distinguens,
quod secus est in emphiteuta privati, quanti
distinctionem tenet etiam & probat *Boss.*
titul de princip. & privil. eid. 123. iunct.
num. 128.

107 Rationem ¶ quare pro bonis em-
phiteuticis, quæ laicus habet ab Ec-
clesia non teneatur solvere aliquam colle-
ctam, adducit *las. nempè ex eo, quod*
dicta bona sint perpetuò pensioni obli-
gata, & pro eis quolibet anno canon sol-
vatur; ideo nullam communi pro his de-
beri collectam; ne pro emphiteusi Ecce-
siastica duplicia onera sustineantur, *ut ead.*
l. 1. dicto num. 31. post Felin. Rom. So-
cin. Feder. de Sen, Alexand. Dec. & ali-
os quos citat Cardin, Tusch, in pract.
conclus. sub rubr. oner. duplic. conclus. 136.
n. 3. tom. 5.

108 Quod etiam ¶ altera ratione firmatur,
quia licet statutum laicorum non potest
disponere super rebus Ecclesiasticis, etiam
si talia sint bona, quorum utile domini-
um spectet ad laicos, *cap. qua in Ecclesia-*
rum, ubi Abb. num: 2. de constit. cum ali-
is supra numer: 90. & seq. allegatis, &
mox citand. u

109 Statuta enim ¶ laicorum etiam, quod
non disponant de ecclesiis, vel clericis, nec
in materia tangente privilegia, vel jura cle-
ricorum, aut ecclesiarum, sed simpliciter
aliquid honestum disponant in præjudicia-
libus non ligant, nec comprehendunt
clericos, nec ecclesias, seu bona ec-
clesiastica, quidquid modernis tem-
poribus in contrarium tenuerit *Ca-*
piblanc. de Baron. pragm. 1. sub. num:
198. & seq.

109 Ut reprobata ꝑ contraria opinione Bart. asserentis statuta laicorum simpliciter facta contra ea, quæ competunt ecclesiis, vel clericis non in privilegium, sed ut cuilibet, tunc ligare clericos, & in foro Episcopali esset servanda, dummodo honesta sint, de qua in li cunctos populos num: 29, C: de sum: Trinit: & fid: cath: cujus opinionem, post alios, per ipsum citatos, sequitur Lopez: in additione ad Diaz: pract: q: cap: 56, ver: ex quibus, post Bald: in ead: li cunctos populos, num: 10 qui allegatis per Bart. respondet, & eius opinionem reprobat, sequitur, & tenet Abb: in caps: sua, il primo, n: 9: de decim: post text: in cap: eccl: si: sancta Maria de constit: & post Ant. Imol. Rom: & alijs citatos contrariis respondendo, & rationes adducendo, probat Felyn. in eod: cap: ecclesia sancta Maria num: 81, ver: sed contra Bart & ibidem Bald: i: n: 5, Abb.: num. 10, & Dec. num: 88, & 91. de constit: cap: bene quidem in fine: 96. distin: Bero. in cons: 31: num: 20, cum s: q: vel: primo, & hanc esse communem doctorum theoreticam testatur idem Abb. in cap: non minus n: 20, in prin: de immunit: eccles: Sylvest: qui etiam inquit, hanc esse communem opinionem. in ver: immunitas §: 1, num: 20, Surch: in cons: 2, num: 15, volum: 1, cum alijs, quibus supra cape 45: num: 42, & seq.

i Iofertur etiam ex prædictis, laicorum 11 statuta, sive decreta, aut ordinationes, quibus ob publicam utilitatem pœnaliter prohibetur, nẽ in prædijs orizæ ferantur, aut quid simile clericos nos minime ligare, aut ecclesiarum bona. Quidquid in contrarium tenuerint Gabr: in cons: 37: num: 3: & seq: Vulpel. in tractat. de libert: eccles: par: 3, num: 16, & Menoch

cons: 1000, volum: 10, n. 28. quos citat, & sequitur Capal. in centur: resolut. crimin. cas: 12, sub: num: 4, quia, nec directè neq: indirectè, tacitè vel expressè, contra libertatè ecclesiasticam Principibus, seu magistratibus secularibus quidquam licet attemptare. Anchar. in cons. mihi 196, num: 4, alijs 112. magnificè, & Illustr. Colleg. Bonon. inter consil. eiusdem Anchar. cons. 12, num: 2, & seq: Abb. in repeti: cap: Ecclesia sancta Maria, num. 31. de constitut. & in terminis quamplures allegat Sud. cons. 301. num. 75. 76. & seq. volum. 3.

114 Imò ꝑ si eorundem statutorum, aut decretorum vigore contra clericos exercent, illos multando, aut alijs quovis modo gravando, in excommunicationis sententiam in Bullam Cœnæ Domini contentam incidunt, ut in eadem Bull. sub nu. 15. ver: quivè ex eorum. & Navar. in cap. 27. num: 69, §: qui ex eorum ver: necnon qui de cens: eccles: tom: 1.

Non tamen negabo, quin, & ipsi ecclesiarum Præsules, si pij prudentisque pastoris officium præstare velint, eandem prohibitionem facere, illamque executioni debeant demandare.

115 Quòd, si ꝑ ipsi Prælati eadem edicta, & inhibitiones ordini clericali recusarent, quod minimè est credendum, proponere. Non propterea magistratus seculares possunt Prælatorum negligentiam, ut aliqui putant, supplere, quia cum Iudex ecclesiasticus si major, ipse Iudicis secularis inferioris negligentiam supplere, & illum corrigere potest, c. ex transmissa, de for. comp: Azor: in 1. parti: institut. moral. lib: 5, c: 12. ver: sed dubitare & Rot: de anno 1595: ut scripsi in cap: 38, n: 92, tom: 1.

Dicta

116 Dicta verò scribentium † opinio, quòd
 scilicet, iudex laicus supplere possit Judi-
 cis ecclesiastici negligentiam, rocedit in
 causis misti fori tantum: in quibus, cum
 sit locus præventioni, ecclesiastico iudice
 negligente, poterit laicus prævenire, & in
 his terminis procedunt allegata per An-
 char. *conf.* 196. *alijs* 112. *nu.* 67. & 68. &
 aliorum, qui pro eadem opinione scripse-
 runt; sed hoc casu non versamur in crimi-
 ne misti fori: quia seminare oriza non est
 de genere prohibitorum, cum ut testatur
 Plin. *lib.* 18. *cap.* 7. & *lib.* 22. *c.* 25. in Italia
 maxima esset copia, & Theophrast. quod
 sua ætate peregrinum, & illius semen ex In-
 117 dia illatum fuerat, nullibique † jure illius
 latio prohibita reperitur, idè sub causis
 misti fori connumerari non potest. *Surd.* 120
in dict. conf. 301. *nu.* 90. *vers.* & non est ve-
 rum, *tom.* 3.

Unde Judices seculares eorum faciem
 in alienam messem imponere non debent,
 sed ad iudicem ecclesiasticum superiorem
 videlicet, Metropolitanum, Nuncium,
 vel Legatum, aut etiam Papam, si opus
 fuerit, à quo in eventum recusationis si-
 ne legitima causa cogatur inferior, ad
 prohibendum clero ne feminetur oriza,
 recurrere debent, per text. *in cap.* nullus &
 ibi Innoc. *prope fin.* & post alios, quos ci-
 tat Abb. *numer.* 2. *de jur. patron.* & *in cap.*
postquam, numer. 8. *de elect.* Anchar. *eodem*
conf. 196. *numer.* 7. & optimè Navar.
in relect. cap. novit, notat. 6. *nu.* 25 *de iad.*

118 Et in simili † videmus, quòd quo-
 tiescunque prætendunt laici clericos tene-
 ri ad subeundem onera, nempè belli, aut
 aliis de causis, ecclesiarum Prælati, &
 etiam Papa, adiri debent, quorum con-
 sensus, & auctoritas respectivè requiritur,

ut capitulo clericis laicos, §. nos. igitur, de
 immunitat. eccles. in 6. & alijs, de quibus
 supra.

119 Si verò magistratus seculares † eorum
 prohibitionem non obstante speciales, &
 particulares licentias seminandi, & co-
 lendi oriza, ut interdum contingere so-
 let, concesserint: tunc & multo magis
 Præsulibus ecclesiasticis easdem licentias
 concedere licebit, cum ipsi sint quibus-
 cumque laicis iudicibus majores, *cap.* 1: *in*
fin. 17. *distinct. cap. quis dubitet*, 96. *distinct.*
 & *Psal.* 81. *ver.* Ego dixi, & ideo: quod mi-
 nori licet, majori illicitum esse non de-
 bet. Hujusmodi tamen facultates parce,
 & non sine gravi & legitima causa laxari
 debent.

120 In hoc negotio † magistratus secu-
 lares cum Prælatis ecclesiasticis communi
 deberent consensu providere, ne in agris
 à civitatibus saltem quatuor milliaria, &
 ab oppidis, & castris mille passuum non
 distantibus, serantur orizæ: quia, cum
 illius natura sit in palustribus, & uliginosis
 locis nasci, & exarescere, ut inquit
 Dioscorides, idque usus comprobet, ne-
 cesse erit, ubi naturaliter intra dictum spa-
 tium palustria non habeantur ductu aquarum,
 quæ ab agricolis peritis in prædia
 derivari, & sulcis claudi solent arte, itagna
 fieri, in quibus illæ aquæ putrescunt,
 aëremque adeò noxium reddunt, ut ex
 agricolis, & operarijs, in hujusmodi orizæ
 opere sese exercentibus, quamplures è vi-
 vis decedant, castraque, oppida, & Civita-
 tes, apud quas seminantur, insalubri coe-
 lo depopulantur, ubi incolarum, & ci-
 vium rara proles, & si, qui nascantur, om-
 nes ante pubertatem intereunt, de quo, &
 ipse de visu, & auditu testari possum, qui

Dddd 3 dum

dum Vicariatus munere fungerem in Episcopatu Vercellensi, & diocesiua visitare, in illius agro plura oppida, & castra depopulata, incolisque spoliata, ac fere derelicta, comperi, & à quamplurimis incolis, & laborantibus præmissa accepi: est enim valde absurdum, ut voracitate quorundam, qui ex semine, & cultura orizæ uberiores fructus percipere prætendunt (licet Dei iudicio quandoque decocti, & fugitivi recedunt) oppida, & castra devastentur, & propterea, ut homines pereant, † cum hominum gratia omnia sint constituta, §. *in pecudum in fin. ff. de usur. & Bart. in l. 1. numer. 1. ff. de stat. hom.*

122 Homo enim † est dignissima creaturatum l. *justissima* juncta, gloss. *in ver. dignitatem, de edil. edict.* Ideo formavit illum Deus ad imaginem suam *Genes. 1. & c. 2. de homicid. l. si quis in metallum. C. de pœnis* cum pluribus alijs per *Cepoll. in dicta l. justissime alleg. Matth. de Afflict. in constitut. Regni, lib. 2. rubr. 67. de Sacram. præst. bajul. §. de Burgensatibus, numer. 12.* Unde Ovid.

Pronaque cum spectent animalia cœtera terram,

Os hominum sublime dedit, cœlumque videre.

Iussit, & erectos ad sidera tollere vultus.

Et Virgilius:

Igneus est illu vigor, & cœlestis origo.

123 Propterea homini † omnia subijciuntur. *Genes. capit. 1. & Psalm. 8. vers. omnia subjecisti.* Nam ipse est compendium omnium rerum, quæ à summo opifice creatæ fuere: viderat enim ille supremus artifex, omnia frustra fuisse creata, nisi illis norma daretur, & finis, ad quem

res illæ, & universa mundi machina creata fuerat. Ideo fecit Deus hominẽ, tanquam normam omnium rerum, ad cuius finem omnia disponerentur, *ut in §. in pecudum, & ibi etiam gloss. iussit. de ver. devis. Lud. Gomel. in §. superest, num. 13. circa fin. iussit. de action. & cum hominis vita res sit inæstimabilis l. fin. C. de ijs qui dejecer. vel effud. Matth. de Afflict. super constit. Regni, lib. 1. de clandest. homicid. §. si damna, nu. 11.* illius maxime est habenda ratio. Ideo Principes, & magistratus minimè indulgere debent privatæ paucorum utilitati ortans seminantium in totius universitatis præjudicium,

125 Nam † prius debent Reipublicæ, quam singulorum utilitatem, & commodum præ oculis habere, cum publica utilitas privatæ sit præferenda, *c. scias frater, 7. qu. 1. l. pen. C. de primipil. lib. 12. l. pen. ff. de priv. vil. cred. & Bart. in auth. de hered. & salcid. num. 4.* Quare ad salutem corporum tuendam de aeris statu, & optima ejus qualitate conservanda impense est invigilandum: nam toti † in aere versamur, & vitam in eo ducimus, ita quodd sine haulu spiritus ultra horas septem, sine cibo, ultra totidẽ dies vita non durat. *Macrobius in som. scip. lib. 1. c. 6. circa fin. & qui ut experientia monet, si gravis sit, & corruptione obnoxius, quod maximè fit ex gravi stagnorum, lacunarumque efflatu, ut exhalatione innumeris morbis mortales inficiat, & extremum vita diem appropere, Unde verlus.*

Si cupis incolamem vitam traducere, cœlum

Effuge corruptum nebulis, nidore, lacunã. Quodque movet madidus morbofis a frigus auris.

Hiuc

Hinc prisca, quorum mens semper intenta erat ad egregia, & gloriosa facinora, salubres urbium situs, cœlumque salubre non minus magnificere, quam reliqua. Ideo urbes condituri cœli temperiem aërisque bonitatem potissimum delegere, quo, & civium vitæ contulerent, & exteri, hac arte illecti, ad eas habitandas numerosiores accurrerent, leges etiam, seita, & edicta promulgarunt circa ea, quæ ad aëris puritatem conservandam facerent, pœnis contra minus obsequentes propositis, quod etiam accuratè legitur præstitisse, Federicus hujus nominis Secundus Imperator, qui, ut publicæ utilitati prospiceret, & in suis civitatibus, & castris aëris salubritas conservaretur, inter alia in constitutione Regni utriusque Siciliæ decreverat, ut ea omnia, quæ foetidum, corruptumque aërem reddere possent, extra civitatem ad mille passus exportarentur, aut in mari, vel flumine proijcerentur, pluribus aliis, ad aërem à putredine liberandum, sancitis, ut in *constit. Regn. Sicil. sub tit. 48.* & ibi etiam gloss. *lib. 3.* quam refert Matth. de *Afflict. in constit. Regn. lib. 3. de conserv. aër. §. magna fuit, & seq. rubr. 34.* ubi inquit, Regem ex proprio officio, quantum in se est, teneri providere, ne in suis civitatibus aëris impuritas ulla fiat, quæ civibus, & subditis perniciem pariat. Et rectè quidem.

127 Nam, ꝑ ubi impurus aër, ibi & morboſi, & pauci cives; quisque enim in salubre cœlum fugit; quod etiam, & in rationabilibus experimento videmus. Imò nec à peccato creduntur immunes, qui pestifera loca, sibi ad habitandum eligunt, ut potè Deum tentantes, Abb. in *cap. cum dilecti, num. 16 de dol. & contum.*

quem allegat & sequitur, Rip. in *tract. de pest. num. 8.*

129 Unde, ꝑ sicut in multitudine ministrorum sita est Regis dignitas, ita, & in paucitate plebis ignominia principis, Salom. *Proverb. capitulo decimoquarto circa fin. & Dionis. Carthul. de quat. noviss. art. 63. circ. princip.*

Circa hujusmodi statuentes, eo nomine solent se tueri, quòd statuta, decreta, & ordinationes magistratuum secularium circa hanc materiam laicos tantum comprehendant, qui dum contraveniunt, pœnis comminatis plectuntur: quæ tamen non exercentur in clericos.

Sed licet, id extrinsecè verisimile videatur, tamen, si non directè, & expressè, tacitè saltem, & indirectè ecclesiarum, & clericorum bona comprehendunt, cum sine operariis laicis in ecclesiasticis prædiis, nec oriza seminari, nec alio modo clerici ex eorum prædiis redditus percipere possint.

130 Quando enim ꝑ privilegiatus non potest commodè uti suo privilegio solus, etiam quòd non exprimantur personæ necessariæ ad illum finem, includuntur tamen in privilegio, arg. text. in *cap. licet, §. cum conceditur*, ubi etiam doctores, de *privil. in 6.* & bene Bald. in *auth. habita, numer. 9. C. ne fil. propatr. Abb. in c. quam sit, num. 1.* & ibi etiam Felyn. in terminis post alios per ipsum allegatos etiam, *nu. 1. de iuda, & Sarrae.* & Surd. etiam post plures per ipsam citatos in *conf. 301. num. 18. volum. 3.*

131 Unde ꝑ etiam statutum, quo impositur pœna laicis pro factò clerici, dicitur contrarium libertati ecclesiasticæ.

sticæ. *Jal. in l. 1. n. 9. C. de ind. jud. toll. per tex. in c. sciant cuncti, de elect. in 6. Bart. in l. 1. in fin. ff. de ijs qua pœn. nom. relinq. & Felyn. post alios per ipsum allegatos in cap. ecclesia sancta Maria numer. 99. de constit. & est casus expressè comprehensus in Bulla Cœnæ Domini, sub numer. 16. versic. nec non, qui.*

132 Infertur præterea, † quod edictum Principis secularis, ne frumentum plus certo pretio ab eo constituto vendatur, vilegis nunquam ligabit clericos, *Abb. in repet. cap. Ecclesia sancta Maria, num. 15. versic. si lex, & ibi Felyn. numer. 40, in fin. de constit. & ita verbis expressis declarat Navar. in manual. cons. ff. cap. 23. numer. 88.*

133 *vers. quia in re ibi*, quia, † quamvis ijlegi seculari non subijciantur, subiecti tamen sunt legi naturali, & divinæ, quæ præcipit, ne quis sua ultra justum pretium vendat, & paulò post, quamvis charitatís Christianæ foret, ut Principes Ecclesiæ, qui maiore misericordia resplendere debent, taxas, & pœnas secularium quas ob misericordiam faciunt, suis edictis juvantur *eadem nu. 88. eandem etiam sententiam amplexi fuerunt Garz. de ult. fia. num. 158. cum pluribus seq. Val. de success. creat. §. 10. nu. 632. & 658 & §. 26. nu. 71. Bapt. Feret. conf. 37. in fin. vol. 1. Burlat. conf. 200. n. 50. post alios plures, Surd. in conf. 301. volum. 3. & Azor. lib. 5. institut. moral. cap. 12. in fin. tom. 5.*

134 Unde non subsistit contraria † opinio, quam aliqui tenuerunt, quia laici careant jurisdictione legis condendæ, seu edicendi super clericos *Dec. in dicto capitulo Ecclesia sancta Maria, num. 90. Azor. eodem cap. 12. §. tertio quaritur cum alijs alibi supra allegatis.*

Nec vera esset propositio, quæ in argumentum contra deduci posset, quòd, scilicet, matrimonia iniuri † constringi possint, ne contrahant cum personis certi loci; quia dicta propositio est contra libertatem matrimonij, & reprobara, tam antiquorum canonum dispensatione, *ut c. cum locum, & c. gemma, de sponsal. quam ex dispositione sacri concil. Trident. ut c. 9. de reform. sess. 24.*

Doctores autem contrarium tenentes loquuntur respectu lucri tantum, quod mulier contrahens contra formam statuti cum forense, amittat lucrum, quod alias fuisset consecuta, non autem, quòd propterea matrimonium non teneat, aut aliqua pœna incurrat. *Felyn. in dicto capitulo Ecclesia sancta Maria, nu. 60. & seq. & ibi Dec. num. 109. & 120. de constit. & Matth. de Afflict. super constit. Regni lib. 3. rubr. 20. de uxor. non ducen. nu. 5, quia materia matrimonialis est de jure poli, & non fori, & ibi num. 7. & per Judices ecclesiasticos causæ matrimoniales sunt cognoscendæ, ut probavi in cap. 24. numer. 6. tom. 1.*

136 Ultra † quòd dicta opinio non caret difficultate: imò contraria, quòd non amittat lucrum, est verior ex deductis per *Abb. in repet. dicto capitulo Ecclesia sancta Maria, num. 20. in fin. & per totid. & Dec. loco supra citato.*

Videmus, etiam quòd statutum civitatis Lucanæ prohibens forensibus officium procuratoris, non habet locum, nec vires in foro ecclesiastico. *Ancharan. conf. 18. in question. nu. 3. per text. in capitulo cum deputati, de jud.*

137 Ad quæ firmanda, argumentum † recte Cardin. Bellarm., adduci posset à ignis,

signis, & & prodigijs, quæ non rarò Deus ostendit in eos, qui ecclesiarum immunitatem violare præsumunt, de qua re ait, *140* multa legi apud Tilmannum Brendembachium *in lib. 5. sac. cellat.* & extare insignite testimonium Basiliæ Prophirogeniti Græcorum Imperatoris apud Balsamonem in Nomocanone Phoci in comment. canon. primo Synodi Constantinop. primæ, & secundæ, quam nos latini octavam Synodum appellamus, omnium ejus tempore calamitatum culpam conferentis in legem quandam Nicephori Phocæ prædecessoris.

138 Ex quo lex, ¶ inquit Basilius, ista robur habuit, nihil boni penitus in hodiernam usque diem vitæ nostræ contigit, sed potius è contrario nullum omnino genus calamitatis defuit. Itaque legem illam meritò irritam esse voluit, ac penitus abrogavit, *ut in 2. controv. gen. cap. 29. circa fin. vers. quintum argumentum, de cler. libro primo, tomo secundo, & 139* Aistulphus Longobardorum, Rex ¶ qui nimis perfide testamenta dono prædecessorum ejus Beato Petro collata præripuit, & facultates Ecclesiæ Romanæ militibus suis dedit, divino judicio, dum venatum perguit, subito percussus interiit, ut scribit Ado *in Chron. anni 1227.* quem citat idem Bellarm.

in 3. controv. gener. lib. 5. cap. 9. §. de Aistulpho, tom. 1. arg. text. in cap. Anastasius, & Federicus II. Imperator Siciliae & Apuliae Rex contra libertatem matrimonii constitutiones edidit, quibus prohibebatur, ne feudatarii aliivè ejus subditi uxores ducere possent, aut filias, sorores, aliasvè consanguineas matrimonio collocarent sine ipsius Regis licentia, unde justo Dei Iudicio factum fuit, quòd semen ejus non est super terram; ut testatur Matth. de Affl. ct. ead. rubr. 20. de uxor. non ducen. num. 6. & in pralud. constit. §. nos itaque, num. 6.

Ideo, quòd idem Imperator inquit, id fieri in conservationem honoris sui diadematis, potius dicendum est, id sibi præparasse in destructionem animæ, ut argutè vertit Andr. de Hern. *in constit. Regni in eodem tit. de uxor. non ducen. in ver. honorem, num. 60. pag. mibi 232.* cum per obliquum matrimonia à Deo instituta in Paradiso prohibere conaretur, *cap. 2. §. his ita, 32. quasi, 2.*

Vnde talis lex non ligat in foro Dei, Idem Hern. *ibidem*, ultra quòd fuerunt etiam postea per Caro. 2. ejusdem Sicil. Regem revocata, *ut in cap. item statui-mus; quod Comites, & cap. item servetur.*

DE CONFRATERNITATIBVS.

Cap. II.

S V M M A R I V M.

- 1* Clemens Papa VIII. modum, & formam, etiam erectionum confraternitatum, quare instituerit
2 Regulares salutatem aggregandi habentes
 E e e